

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร
กับความมั่นคงของประเทศ

โดย

พันเอก อภิชัย วิไลเนตร
รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 18

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ” ลักษณะวิชา การทหาร ของ พันเอก อภิชัย วิไลเนตร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 62 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2562 – 2563

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ
ลักษณะวิชา การทหาร
ผู้วิจัย พันเอก อภิชัย วิไลเนตร   **หลักสูตร** วปอ.   **รุ่นที่** 62

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาวิชาทหาร โดยเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานความมั่นคงของประเทศ ซึ่งแนวคิดทฤษฎีในการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติให้เป็นไปตามนโยบายของกองทัพบก โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติงานและนักเรียนนักศึกษาที่ได้รับการฝึกในหลักสูตรวิชาทหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ผลการศึกษวิจัยพบว่า หลักสูตรวิชาทหารได้มีการใส่เนื้อหาในการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหารที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกองทัพบกชัดเจน แต่ควรมีข้อที่เสนอแนะในการนำนโยบายมาปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม กล่าวคือ ในระดับครูฝึกหลายท่านมีความเข้าใจในเรื่องนโยบายการปลูกฝังอุดมการณ์เพียงเล็กน้อย แต่เข้าใจเอาเองว่าอุดมการณ์ความรักชาติเป็นสิ่งที่ทหารทุกคนมีอยู่ และต้องปลูกฝังให้กับนักศึกษาวิชาทหารไปเองโดยอัตโนมัติ ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินการตามนโยบายในด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ ผู้บังคับบัญชาจึงควรตระหนัก และให้ความสำคัญในเรื่องของการมอบนโยบายที่ชัดเจน และมีการชี้แจงให้ ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจ เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานต่อไป อีกทั้งหน่วยฝึกนักศึกษาควรมีการคัดเลือกครูฝึกที่มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติดี มีประสบการณ์ และเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนควรจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ และเครื่องช่วยฝึกให้ทันสมัยและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เข้ารับการฝึก อันจะเป็นปัจจัยเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในศักยภาพของกองทัพมากขึ้น ส่งเสริมให้การปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ

Abstract

Title	Method to Develop the Syllabus of Thai Reserve Officer Training Corps Student (TROTCS)		
Field	Military		
Name	Col. Apichai Vilainate	Course	NDC
			Class 62

The aim of this research is to study the theoretical concepts in cultivating the ideology of patriotism, to study the work of cultivating the ideology of patriotism, to study the guidelines for the development of work to cultivate the ideology of patriotism of Thai Reserve Officer Training Corps Student (TROTCS) as well as providing suggestions for cultivating an ideology of patriotism to comply with the policy of the Royal Thai Army.

This study is a qualitative research with in-depth interviews using primary information which the information obtained from in-depth observations and interviews. The study revealed that military courses have been added with cultivate ideological policies already. The patriotism for military subjects is clearly consistent with Royal Thai Army's education policy.

However, there are some suggestions for concrete implementation of the policy: at the instructor level, there is low comprehension of the ideological implantation policy. They took it for granted that the ideology of patriotism is something that every soldier has got by nature and has to cultivating the idea of TROTCS.

Such the problem may affect the implementation of the policy in other aspects, so supervisors should be aware and focus on the issue of clear policy. And there should be further clarifications to the practitioners for the benefit of the department.

In addition, the student training unit should have well selection of trainers who are knowledgeable, competent, having good behaviors, experience and good role models as well as providing up-to-date weapons and equipment also adequate for TROTCS. This will be an additional factor for TROTCS to be proud and confident in the potential of the military forces more, and encourage the cultivation of the ideology of patriotism easy and effective.

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศไทย” นี้ เป็นการศึกษาในด้านการทหาร ปัจจุบันปัญหาภัยคุกคามมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนหลายมิติ กองทัพบก ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา โดยเฉพาะเรื่องความศรัทธาที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยมุ่งหวังที่ตัวของคนรุ่นใหม่ หรือเยาวชนที่กองทัพบกมีส่วนเกี่ยวข้องนั้นก็คือนักศึกษาวิชาทหารนั่นเอง และการจัดทำวิจัยฉบับนี้อาจชี้ให้เห็นปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาหนทางหนึ่งเท่านั้น ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานอยู่หน่วยงานที่รับผิดชอบการฝึกนักศึกษาวิชาทหารโดยตรง ทำให้เข้าใจถึงปัญหาของหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในส่วนของกองทัพบก ประกอบกับสภาวะการณ์ในปัจจุบันถ้าเปลี่ยนแปลงไปมาก เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัยและเป็นประโยชน์ต่อกองทัพและนักศึกษาวิชาทหารให้มากที่สุด และเมื่อสำเร็จการฝึกอบรมแล้วจะได้เป็นกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพให้กับกองทัพและเป็นเยาวชนที่ดีให้กับประเทศชาติต่อไป

พันเอก

(อภิชัย วิลล์เนตร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ” เล่มนี้สำเร็จได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาการที่ได้ให้ความรู้ และให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ตลอดจนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาป้องกันประเทศทุกนายที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมสำหรับนักศึกษาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม ทำให้การศึกษาของผู้วิจัยดำเนินไปอย่างราบรื่นและสามารถนำเสนอเอกสารวิจัยฉบับนี้ได้สมบูรณ์ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับและขออภัยมา ณ ที่นี้

พันเอก

(อภิชัย วิไลเนตร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา	6
หลักทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับอุดมการณ์	9
หลักทฤษฎีและแนวคิดในการปลูกฝังในการรักชาติ	17
หลักการทางทฤษฎีของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชน	21
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนงานนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
กรอบแนวคิดของการวิจัย	43
สรุป	44
บทที่ 3 หลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาวิชาทหาร	45
สภาพแวดล้อมในปัจจุบันของการจัดหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร	45
ปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาด้านการศึกษาในหลักสูตรวิชาทหาร	47
เปรียบเทียบว่าด้วยหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร	48
รูปแบบการฝึกหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร	53
สรุป	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาวิชาทหาร	55

	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	55
	การวิเคราะห์แนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง	58
	แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาระดับปริญญาโททางด้านเกษตรกรรมกับความมั่นคงของประเทศ	59
	สรุป	60
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	61
	สรุป	61
	ข้อเสนอแนะ	64
	บรรณานุกรม	66
	ประวัติย่อผู้วิจัย	68

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างในการพัฒนาความเจริญเติบโตทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษายุคใหม่ต้องเตรียมคนให้มีคุณสมบัติเหมาะสมบรรลุเป้าหมายในการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และยกระดับการศึกษาของประเทศให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันกับนานาชาติได้ จึงถือว่าการศึกษาคือสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนและทุกคนต้องมีส่วนร่วมผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพ ในสถานการณ์ที่โลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ระบบการจัดการศึกษาไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทัน จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อให้คนไทยในอนาคตนั้นมีคุณธรรม เป็นคนเก่ง คิดดี ทำงานได้ดี มีคุณภาพ ด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา “คน” อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคมให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ทันและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นการกำหนดอนาคตและความอยู่รอดของประเทศใสภาวะที่โลกมีการแข่งขันสูง กระแสการปฏิรูปการศึกษาจึงเกิดขึ้นทั่วโลก โดยมีการเปลี่ยนศตวรรษที่ 21 ถึงอนาคต นอกจากนั้น เมื่อเกิดวิกฤตการณ์หรือเกิดเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นมา หลายประเทศต่างเห็นความสำคัญของการศึกษาว่าจะต้องมีการพัฒนาเพื่อรองรับการฟื้นตัวและป้องกันวิกฤตครั้งใหม่ที่จะอาจเกิดขึ้นได้อีก สำหรับประเทศไทย กระแสการตื่นตัวเรื่องทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีการวิเคราะห์ถึงจุดอ่อนของการศึกษาไทย เช่น จากการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) หรือการชี้ประเด็นจาก UNESCO รวมทั้งโดยบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ปัญหาเหล่านั้นผนวกกับกระแสการเปลี่ยนศตวรรษ ถูกนำมาเป็นข้อมูลประกอบการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาที่แปรเป็นการปฏิบัติที่ปรากฏมาเป็นลำดับ แม้ว่าจะสะดุดลงด้วยข้อจำกัดของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่การศึกษาของประเทศไทยก็ยังคงจะต้องมีการพัฒนาตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างมาก ในส่วนของหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารก็นับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารได้เรียนรู้ถึงการเป็นทหารและในการปฏิบัติยามศึกสงคราม ตลอดจนในการฝึกวินัยให้นักเรียนมีความพร้อมและมีความเป็นระเบียบของตนเองพร้อมทั้งเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพไม่หลงใหลต่อการยั่วยุต่าง ๆ และไม่เป็นเครื่องมือทางการเมืองของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

การจัดเตรียมกำลังพลของกองทัพทุกประเทศทั่วโลก ต่างยอมรับว่ากำลังพลสำรองมีความสำคัญอย่างมากในด้านของพลังอำนาจทางทหารของชาติ โดยจะใช้กำลังพลสำรองเหล่านี้มาทดแทนกำลังพลประจำการที่สูญเสียไปหรือเข้ามาสนับสนุนในภารกิจต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และกำลังพลสำรองเหล่านี้จะทำให้กองทัพสามารถทำการรบได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน เพราะฉะนั้นประเทศที่มีการจัดระบบกำลังพลสำรองให้มีประสิทธิภาพและมีความพร้อมตั้งแต่ยามปกติ ย่อมจะดำรงความสามารถในการป้องกันประเทศต่อไปได้ ที่มาของกำลังพลสำรองของประเทศไทยประกอบด้วย

1. สิบตรีกองประจำการและพลทหารกองหนุนได้มากจากการรับทหารกองประจำการเข้ามาบรรจุในหน่วยทหารต่าง ๆ ทั้ง 3 เหล่าทัพ

2. ทหารกองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ 2

2.1 ทหารกองเกินได้มาจากกฎหมายการรับราชการทหารโดยตรง ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 18 ปีถึง 29 ปีบริบูรณ์

2.2 ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ได้แก่พวกที่ไม่ถูกคัดเลือกเข้ารับราชการทหารในกองประจำการและมีอายุครบ 29 ปี บริบูรณ์

3. นายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน และพลทหารกองหนุนที่ปลดประจำการ

4. นักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) การผลิตนักศึกษาวชิรทหารนี้ มีความมุ่งหมายที่จะให้เป็นกำลังพลสำรองหลัก ชั้นผู้บังคับบัญชา ซึ่งได้ตราเป็นกฎหมายขึ้น เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503” โดยมีกรมการรักษาดินแดนเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

การฝึกนักศึกษาวชิรทหารหรือที่นิยมเรียกกันว่า รด. ซึ่งย่อมาจาก รักษาดินแดน นั้น เป็นการฝึกเพื่อผลิตกำลังพลสำรองในระดับผู้บังคับบัญชาของกองทัพ ซึ่งมีทั้งประเภทนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน เพื่อใช้เสริมกำลังให้กับกองทัพในยามสงคราม โดยรับสมัครจากนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าขึ้นไป การศึกษาวิชาทหารจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ชั้นปี มีการกำหนดหลักสูตรการฝึก กำหนดให้นักศึกษาวชิรทหารชั้นปีที่ 1 และ 2 จะต้องมีความรู้วิชาทหารเบื้องต้น สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งลูกแถวได้ นักศึกษาวชิรทหารชั้นปีที่ 3 จะต้องมีความรู้วิชาทหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บังคับหมู่ได้ นักศึกษาวชิรทหารในชั้นปีที่ 4 และ 5 จะต้องมีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธีสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้บังคับหมวดและผู้บังคับหมวดได้ตามลำดับ ในการฝึกของนักศึกษาวชิรทหารนั้นจะประกอบไปด้วยการฝึกภาคปกติและการฝึกภาคสนาม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงอยากจะศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาวชิรทหารกับความมั่นคงของประเทศด้วยเป้าหมายการฝึกนักศึกษาวชิรทหาร ให้เป็นทั้งกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพและเยาวชนที่ต่อสู้สังคม แต่ก็ต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์และมีความทันสมัย นำมาสู่การปรับปรุงหลักสูตรใหม่ที่จะเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2562 โดยปรับปรุงเฉพาะการฝึกภาคที่ตั้งปกติในห้องเรียน 80 ชั่วโมง แต่การฝึกภาคสนามยังคงเนื้อหาและขอบเขตการฝึกเดิม ทั้งนี้ ปรับลดสัดส่วนวิชาทหารจากเดิมร้อยละ 70 เหลือร้อยละ 55 และปรับเพิ่มวิชาทั่วไปจากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 45 ซึ่งวิชาที่เพิ่มเข้ามา คือ ประวัติศาสตร์ชาติไทย, สถาบันพระมหากษัตริย์, บทบาททหารกับความมั่นคง, ปฐมพยาบาล, บรรเทาสาธารณภัย, วิชาผู้นำและจิตอาสา เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเวลาและเนื้อหา เนื่องจากบางวิชาสามารถนำไปเรียนรู้ในภาคสนาม เช่น วิชาอาวุธศึกษา รวมทั้งจะปรับกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษาวชิรทหารมีส่วนร่วม

มากขึ้น โดยมีระบบ Active Learning ทั้งการค้นคว้า หาข้อมูล และแก้ปัญหาตามเงื่อนไขสถานการณ์ต่าง ๆ ภายใต้การทำงานเป็นทีมและเชื่อมโยงการใช้สื่อโซเชียลในเชิงสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารต่ออุดมคติกับสถาบันหลักของชาติและความมั่นคงของประเทศ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาวิชาทหารโดยเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานความมั่นคงของประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ โดยจะศึกษาลักษณะหลักสูตรการศึกษาวิชาที่ผ่านมาโดยการเปรียบเทียบจากหลักสูตรวิชาทหารปีก่อน ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศและปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของไทยในยุคปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานตามที่รัฐบาลได้ตั้งนโยบายไว้ ซึ่งรวมไปถึงการศึกษาวิจัยทั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงนโยบายมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยศึกษาในเรื่อง “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ” มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล
  - 1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์จากผู้ปฏิบัติหน้าและผู้ที่กำกับควบคุมดูแลในการดำเนินการเรียนการสอนหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร รวมไปถึงผู้ที่เคยผ่านการปฏิบัติและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ
  - 1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ
2. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ
3. การนำเสนอข้อมูล โดยนำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการวิจัย ข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยของผู้ปฏิบัติและทำหน้าที่ในการบริหารจัดการควบคุมดูแลหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงบริบททั่วไปเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในการพัฒนาหลักสูตรนัศึกษาศาสตร์อาหารต่ออุดมคติกับสถาบันหลักของชาติและความมั่นคงของประเทศ
2. ได้รูปแบบเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาศาสตร์อาหารโดยเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานความมั่นคงของประเทศ

คำจำกัดความ

นักศึกษาศาสตร์อาหาร	หมายถึง	บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างเข้ารับการฝึกวิชาอาหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาอาหาร พ.ศ. 2503 เป็นกำลังพลสำรองของกองทัพไทย ภายใต้การควบคุมของโรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การศึกษาศาสตร์อาหาร หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน
อุดมการณ์	หมายถึง	แนวความคิดทางการเมืองที่นำไปปฏิบัติจริง มีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง ตลอดจนการใช้อำนาจรัฐ และการให้ความชอบธรรมแก่รัฐบาล นอกจากนี้ยังสะท้อนสภาพของสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละชุมชน
การพัฒนา	หมายถึง	การคิดค้นและการประมวลข้อเสนอเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่เป็นระบบย่อยของโครงสร้างการบริหารจัดการ โดยมีหน้าที่ของระบบย่อย อันจะนำไปสู่ความสมดุลของการนำไปปฏิบัติ
การปลูกฝังจิตสำนึก	หมายถึง	การถ่ายทอดทางความคิดและการปฏิบัติสืบทอดไปจากรุ่นสู่รุ่นโดยการนำเอาความรู้ ความเข้าใจในวิชาด้านต่าง ๆ หรือแม้แต่การประพฤติปฏิบัติพฤติกรรม ทั้งในด้านบวกและด้านลบลงไปสู่รุ่นใหม่ โดยการเรียนรู้จากรุ่นคนเก่าและได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยผลจากการถ่ายทอดนั้นจะเกิดกับคนรุ่นใหม่ที่ได้รับปลูกฝังจิตสำนึกให้ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ
ความรักชาติ	หมายถึง	มีความรัก ความสำนึก และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นิยมไทย มีความผูกพันห่วงแหนในมาตุภูมิ บ้านเกิดเมืองนอนคือ ผืนแผ่นดินไทย ปฏิบัติตนตามหน้าที่และสิทธิในฐานะพลเมืองดี บำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ดำรงไว้ซึ่ง

คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม
ประเพณีอันดีงามของชาติ ส่งเสริม สนับสนุนหรือ
ช่วยเหลือ สร้างความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง
และมีความรักเกียรติภูมิของชาติ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา
2. หลักทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับอุดมการณ์
3. หลักทฤษฎีและแนวคิดในการปลูกฝังในการรักชาติ
4. หลักการทางทฤษฎีของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชน
5. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนงานนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดของการวิจัย
8. สรุป

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นเป้าหมายระยะยาวในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับมาตรา 257 และมาตรา 259 กำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศเพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ ประชาชนในสังคมมีโอกาสทัดเทียมกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ซึ่งด้านการศึกษาก็คือประเด็นหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญและเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูป และได้แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาได้ดำเนินการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษารูปแบบเป็นขั้นตอน โดยทบทวนบริบทตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ และ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประมวลผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการปฏิรูปด้านการศึกษาที่ได้มีการจัดทำมาแล้ว ทั้งของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) และหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งวิเคราะห์สถานการณ์ แนวโน้มภายนอกและภายในที่สำคัญด้านการศึกษาคือพิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ วิเคราะห์สังเคราะห์วางกรอบประเด็นการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ กำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

บริบทตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังนี้

1. หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 กล่าวถึงหน้าที่ของปวงชนชาวไทย 10 ประการ คือ

1.1 พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1.3 ปฏิบัติตาม กฎหมายอย่างเคร่งครัด

1.4 เข้ารับการศึกษอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

1.5 รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.6 เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นและไม่กระทำการใดที่อาจจะทำให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

1.7 ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

1.8 ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

1.9 เสียภาษี อากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.10 ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

2. หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการด้านการศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

2.2 ให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตาม

2.3 เพื่อ 12 พัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

2.4 ให้ประชาชนได้รับการศึกษา ตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

2.5 กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ อย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

2.6 การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2.7 ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

2.8 ให้จัดตั้งกองทุน เพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุน หรือใช้มาตรการหรือกลไก ทางภาษีรวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุน เป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

3. หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐมาตรา 69 รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ มาตรา 71 วรรค 2 รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น

4. หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่นมาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี หน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

5. หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 จ. ได้บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1 ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา 45 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

5.2 ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา 45 วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

5.3 ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู

5.4 ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกัน ทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ 13 มาตรา 261 ในการปฏิรูปตามมาตรา 258 จ. ด้านการศึกษา ให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายให้แล้วเสร็จและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

หลักทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับอุดมการณ์

1. แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์

กระมล ทองธรรมชาติ (2527) อุดมการณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในชุมชนการเมืองทุกแห่งไม่ว่าจะเป็น ชุมชนการเมืองในอดีตหรือปัจจุบัน ในอดีตอุดมการณ์ที่สำคัญคือ อุดมการณ์ทางศาสนาและอุดมการณ์ทางศีลธรรม ต่อมาวิทยาการก้าวหน้าสังคมก็เปลี่ยนไป วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยให้ สังคมเจริญขึ้น แต่พร้อมกันนั้นก็เกิดปัญหาตามมามากมาย แม้ อุดมการณ์ทางศาสนาและอุดมการณ์ ทางศีลธรรมจะยังมีความสำคัญอยู่ แต่ก็ได้มีอุดมการณ์ใหม่ เกิดขึ้นซึ่งเป็นผลโดยตรงจากอิทธิพลของสังคมอุตสาหกรรม ความจำเป็นในการอยู่รอดและเพื่อที่จะ ดำรงชีวิตอย่างมีหลักประกันในสังคม แบบใหม่ทำให้มนุษย์พัฒนาอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับสภาพของ สังคมปัจจุบันขึ้นเช่นอุดมการณ์ที่ได้มาจากลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมปฏิบัติเสรีนิยม สังคมประชาธิปไตย เป็นต้น

อุดมการณ์เหล่านี้ได้ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบัน แต่ใน ขณะเดียวกันก็มีผลบังคับกลไกทางการเมืองความมุ่งหมายและระบบการเมืองการปกครองของชุมชน ทาง การเมืองใด ๆ ให้ผันแปรไปตามเจตนารมณ์ของอุดมการณ์นั้น ๆ ด้วย อุดมการณ์จึงเป็นสิ่งที่มีความหมาย และมีความสำคัญมากสำหรับผู้ยึดถือเหนียวแน่น ผู้ยึดถืออุดมการณ์ใดก็คิดว่าของตนดีเลิศประณาม อุดมการณ์อื่นว่าไม่ดี เลวร้าย มอมเมา หลงผิดและต้องการโน้มน้าวให้ผู้อื่นมายึดถือคล้ายตามอุดมการณ์ ของตนตั้งแต่ระดับอภิปราย โต้วเถียง จนถึงขั้นเข้าต่อสู้ประหัตประหารกัน คนในชาติที่ยึดมั่นอุดมการณ์ เดียวกันจะช่วยให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ลดความขัดแย้งสร้างสังคม ตามหลักการหรือแนวทางตามอุดมการณ์พลังอำนาจของชาติก็จะเกิดขึ้นอย่างมหาศาล แต่ถ้าสังคมใดหรือ คนในชาติใดยึดมั่นในอุดมการณ์ที่แตกต่างกันมาก ความขัดแย้งหรือความเป็นปรปักษ์ซึ่งกันและกัน ใน สังคมหรือในชาตินั้นจะมีมากเพราะต่างฝ่ายต่างพยายามหาวิธีหรือกลวิธีต่าง ๆ ที่จะเอาชนะ ซึ่งกันและกัน ทำให้คนในชาติขาดความสามัคคี เป็นการทอนพลังอำนาจของสังคมหรือของชาติลง ดังนั้นประเทศชาติที่ คนในชาติไม่มีเอกภาพในอุดมการณ์ย่อมหาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองได้ยากและฝ่ายที่ยึดอุดมการณ์ ของตนเหนียวแน่นมั่นคงย่อมมีโอกาสที่จะได้รับชัยชนะมากกว่าฝ่ายที่ลังเลในอุดมการณ์ของตน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต (2525) ได้ให้ความหมายของอุดมการณ์ อุดมการณ์เป็น ศัพท์ทางด้านวิชารัฐศาสตร์มาจากคำศัพท์ในภาษาอังกฤษ Ideology ซึ่งนักปรัชญาและนักวิชาการได้ให้ ความหมายไว้แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า อุดมการณ์เป็นวิถีคิดของชน ชั้นหนึ่งซึ่งต้องการรักษาผลประโยชน์ตามชนชั้นของตนไว้และพยายามเผยแพร่ความคิดของตนให้ชนชั้น อื่นในสังคมยอมรับและนับถือ โดยได้อธิบายเป็นนิยามไว้ว่า “อุดมการณ์เป็นระบบความคิดโดยทั่วไปที่ สมาชิกของชุมชนหนึ่งยึดถือร่วมกัน” จากการใช้ความหมายของอุดมการณ์โดยการดัดแปลงจาก ความหมายของ Ideology Webster Dictionary ซึ่งได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นความคิดเกี่ยวกับชีวิตและ สังคมอันมีลักษณะเป็นแบบแผนและเป็นที่ยึดถือของ คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องที่มี ความสำคัญต่อกลุ่มซึ่งคนในกลุ่มยอมรับและนำไปใช้เป็นหลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติตัวและ การดำเนินชีวิตอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งช่วยยึดเหนี่ยวคนในกลุ่มไว้ด้วยกัน”

อุดมการณ์ หมายถึง “อุดมคติอันสูงส่งที่จูงใจมนุษย์ให้พยายามบรรลุถึง” และให้คำนิยาม คำว่าอุดมคติ คือ “จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานความดี ความงาม และความจริงทางใดทางหนึ่ง

มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน” จะเห็นได้ว่า สองคำนี้เหมือนกันแต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และมีผู้แยกแยะความหมายของอุดมการณ์ไว้หลายประการ

ประการแรก ถือว่าอุดมการณ์เป็นความคิดความเชื่อที่มีแบบแผน มิได้เป็นความคิดที่เลื่อนลอยปราศจากหลักเกณฑ์ ตรงกันข้ามเป็นความคิดความเชื่อที่มีแนวทางแน่นอน มีเหตุผล มีจุดหมายปลายทาง และมีวัตถุประสงค์ที่มนุษย์พยายามจะดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล

ประการที่สอง ความคิด ความเชื่อนั้นมีความมุ่งหมายที่จะกำหนดเกณฑ์ต่าง ๆ อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นรวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่เห็นว่ายังไม่ถูกต้องสมบูรณ์

ประการที่สาม ความคิด ความเชื่อนั้นมีผลทำให้เกิดการเชื่อฟังปฏิบัติตามซึ่งหมายถึงการยอมรับว่าสิ่งต่าง ๆ ที่อุดมการณ์กำหนดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องใช้ได้หรือมีผลดี สมควรที่จะได้นำไปประยุกต์ใช้ให้บังเกิดผล

ประการที่สี่ ความคิด ความเชื่อนั้นกลายเป็นแหล่งที่ทำให้เห็นพ้องต้องกันภายในรัฐคือเมื่อมนุษย์ในชุมชนใดยึดถือสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในอุดมการณ์ใดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วอุดมการณ์นั้นก็จะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลผลักดันในมนุษย์ได้เห็นพ้องต้องกันในหลักการความมุ่งหมายกระบวนการ รวมทั้งผลของอุดมการณ์นั้นเมื่อนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังในสังคม

ประการสุดท้าย ความคิด ความเชื่อนั้นจะทำให้เกิดกลไกในการควบคุมขึ้น ในที่นี้หมายความว่า เมื่อมนุษย์ในชุมชนมีความเชื่อมั่นปฏิบัติตามและมีความคิดพ้องต้องกันในหลักการและจุดหมายปลายทางของอุดมการณ์นั้นแล้ว เมื่อนำอุดมการณ์มาประยุกต์ใช้กับสภาพอันแท้จริงของชุมชนก็ต้องพยายามดำเนินการให้ดีที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์แห่งอุดมการณ์นั้น โดยนัยนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดกลไกในการควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้อุดมการณ์นั้นดำรงอยู่ได้ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเพื่อว่ามนุษย์จะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากการใช้อุดมการณ์นั้นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น อุดมการณ์มาร์กซิสต์เชื่อว่าจุดหมายปลายทางคือสังคมซึ่งปราศจากกฎเกณฑ์ข้อบังคับหรือระเบียบกฎหมายใด ๆ ที่จะเป็นเครื่องบีบคั้นมนุษย์หรือเป็นการขูดรีดระหว่างชนชั้นรวมทั้งการยุบเลิกองค์กรหน่วยต่าง ๆ ของรัฐและในขั้นสุดท้ายก็คือการสูญสลายของรัฐ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของลัทธินี้ก็มีกลไกควบคุมคือพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งก็ถือว่าเป็นผู้ปกครองชนชั้นกรรมาชีพและอุดมการณ์ภายในพรรคมีหน่วยงานย่อยอีกมากมายหลายลำดับเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งและนโยบายพรรคอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ก็มีกรรมวิธีมากมายหลายประการ เช่น การฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนคุณค่าและทัศนคติการระดมการควบคุม เป็นต้น ที่ต้องปฏิบัติเช่นนี้ก็อ้างว่าเพื่อประโยชน์แห่งการดำรงอยู่ของอุดมการณ์นั้น พอจะสรุปได้ว่าถ้าจะกล่าวโดยทั่วไปแล้วอุดมการณ์มีความหมาย 2 ประการคือ

ประการแรก หมายถึง ความเชื่อ ความศรัทธาที่สืบทอดต่อเนื่องกันมา โดยความเชื่อความศรัทธานั้น มีความสำคัญต่อกลุ่มชนในสังคมในการที่จะกำหนดหลักการปฏิบัติการดำเนินชีวิตใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในชาติในสังคมเข้าด้วยกันและใช้เป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อุดมการณ์ตามความหมายนี้พอจะปรับเข้าได้กับระเบียบแบบแผนจารีตประเพณีวัฒนธรรมของบุคคลในสังคม เช่น การแสดงออกถึงความเป็นไทยในเรื่องภาษา วัฒนธรรม การแสดงออกถึงความนึกคิดความเชื่อถือในสุภาพดี คติพจน์ ปณิธาน การแสดงออกถึงความเชื่อเรื่องโชคลาง ของขวัญ นรกสวรรค์ และอื่น ๆ การที่มีความเชื่อแล้วแสดงออกด้วยการกระทำในรูปลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใช้เป็นเครื่องดำเนินแนวทางการใช้ชีวิต ใช้เป็นข้ออ้างในการปฏิบัติจัดว่าเป็นอุดมการณ์ โดยการเป็นไทยต้องมีอุดมการณ์ของ

ความเป็นไทย คนชาติอื่นก็เช่นเดียวกันจะต้องมีความเชื่อถือแล้วแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อันเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเป็นชาติซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัวของกลุ่มชนนั้น

ประการที่สอง หมายถึง ความเชื่อ ความศรัทธาต่อหลักการ หลักเกณฑ์ หรือทฤษฎีที่เห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีเลิศสมควรจะได้นำมาประพฤติปฏิบัติเพราะจะทำให้เกิดความสุข ความเจริญก้าวหน้าของสังคม ซึ่งอุดมการณ์ประการที่สองนี้มีหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น อุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ อุดมการณ์ทางศาสนา และอุดมการณ์อื่น ๆ

อุดมการณ์เป็นความเชื่อ ความศรัทธาตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งโดยเชื่อว่าหากได้มีการปฏิบัติตามความเชื่อเหล่านั้นแล้วย่อมทำให้สังคมเกิดความสงบสุข มีความเจริญรุ่งเรืองไพบูรณ์ ในเอกสารประกอบวิชาอุดมการณ์ความรักชาติโรงเรียนกิจการพลเรือน กรมกิจการพลเรือนทหารบกได้สรุปว่า “อุดมการณ์” หมายถึงระบบความคิดของคนเกี่ยวกับการจัดระเบียบการเมืองการปกครองเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ของคนในสังคมจากความหมายและแนวคิด

ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าอุดมการณ์หมายถึงระบบความคิดความเชื่อของคนกลุ่มหนึ่งเกี่ยวกับเป้าหมายอย่างหนึ่งอย่างใดของชีวิตที่กลุ่มคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นความจริงที่ถูกต้องที่กลุ่มยอมรับและยึดถือนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต รวมทั้งพยายามเผยแพร่ความคิดนี้ให้คนอื่น ๆ เชื่อถือตามและสิ่งที่สำคัญอุดมการณ์ของกลุ่มช่วยยึดเหนี่ยวคนในกลุ่มเข้าไว้ด้วยกัน

2. การเกิดอุดมการณ์

เป็นที่เข้าใจแล้วว่าอุดมการณ์เป็นเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธายึดมั่นและได้มีการปฏิบัติตามความเชื่อ ความศรัทธา แหล่งที่มาหรือแหล่งกำเนิดของอุดมการณ์นั้นคือความคิดและความสำนึกในจิตใจของมนุษย์เอง ความคิดของมนุษย์มีมากมายแตกต่างกันออกไปแล้วแต่สภาพแวดล้อม ความคิดเป็นจุดเริ่มต้นก่อให้เกิดการกระทำตามมา มนุษย์ได้ใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาเพื่อให้ชีวิตมีความสุข มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตลอดเวลา ตลอดจนการกำหนดหลักเกณฑ์การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ สิ่งที่มีมนุษย์คิดขึ้นหลังจากได้ทดลองปฏิบัติแล้วเกิดผลอย่างที่ดีบ่อย ๆ ครั้งก็กลายเป็นหลักเกณฑ์หลักการขึ้น สิ่งนี้จึงกลายเป็นอุดมการณ์ของสังคมนั้น อุดมการณ์ของมนุษย์ในสังคมหนึ่งอาจแตกต่างกับอุดมการณ์ของอีกสังคมหนึ่งเพราะสิ่งแวดล้อมในแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน เป็นผลทำให้คิดไม่เหมือนกัน ผลสุดท้ายก็มีอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน ความยึดมั่นศรัทธาในอุดมการณ์ต่างกันทำให้คนในสังคมนั้น ๆ คิดว่าอุดมการณ์ของตนถูกต้องของคนอื่นไม่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ จึงมีการขัดแย้งขึ้นระหว่างอุดมการณ์ การก่อตัวของอุดมการณ์เกิดขึ้นได้ 2 ทางดังนี้

2.1 เกิดจากการได้รับการสั่งสอน อบรม ถ่ายทอดครั้งละน้อยจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นไปโดยธรรมชาติไม่มีการชี้แนะที่แน่นอนปล่อยให้พลังทางสังคมและทางการเมืองส่งอิทธิพลต่อสมาชิกในสังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไป

2.2 เกิดจากการฉีดยึดมั่นความเชื่ออย่างมีระบบด้วยการวางแผนและควบคุมการถ่ายทอดความเชื่อนั้นโดยมีการกำหนดมาตรการควบคุมความเชื่อที่สถาบันสังคมและการเมืองจะถ่ายทอดไปยังสมาชิกของสังคมอย่างเป็นเอกภาพและมีทิศทางที่แน่นอนสำหรับการก่อตัวจากการป้อนอย่างเป็นระบบนั้นอาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่าเป็นกระบวนการหรือวิธีการในการปลูกฝังอุดมการณ์ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มหรือในสังคมเดียวกันยอมรับเป็นเป้าหมายและแนวทางในการดำเนินชีวิต มีวิธีการสำคัญดังนี้

2.2.1 การบีบบังคับ ได้แก่ การใช้กำลังอำนาจที่มีอยู่บีบบังคับให้เกิดภาวะจำยอม และไม่มีทางเลือกอื่นได้

2.2.2 การขู่เชิญคุกคาม ได้แก่ การสร้างให้เกิดความหวาดกลัวประหวั่นพรั่นพรึง และหมัดกำลังใจที่จะต่อต้าน

2.2.3 การปลูกฝัง ได้แก่ การสร้างอุดมการณ์ให้เป็นที่เชื่อถือและเกิดความศรัทธา เช่น การชี้ให้เห็นผลดีข้อที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ความมั่นคงปลอดภัยส่วนตัวและส่วนรวม ชี้ให้เห็นถึงผลที่พึงได้รับซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญของชาติ ในสภาพสังคมไทยเรามุ่งเน้นแนวทางประชาธิปไตย การดำเนินการด้านอุดมการณ์ตามที่กำหนดในอุดมการณ์ของชาตินั้นยังให้เกิดผลในการปฏิบัติ ดังนั้นวิธีการปลูกฝังจึงน่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมโดยมีปัจจัยสำคัญ 2 ประการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จคือ

2.2.3.1 การดำเนินการใด ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามอุดมการณ์ได้ก่อให้เกิดผลที่เด่นชัด เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะเป็นเครื่องแสดงเหตุผลความถูกต้องของอุดมการณ์อันจะทำให้อุดมการณ์นั้นมีน้ำหนักน่าเชื่อถือจนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาว่าเป็นเป้าหมายและเป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2.2.2.3 การดำเนินการปลูกฝังด้านกระบวนการอบรมสั่งสอน เช่น การเผยแพร่ผ่านทางสื่อมวลชนการอบรมประชาชน รวมทั้งระบบการศึกษาทั้งการศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนอย่างมากในการทำให้อุดมการณ์แพร่ขยายออกกว้างขวาง

ปัจจัยทั้ง 2 ประการดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ไม่สามารถแยกออกกันได้ การดำเนินการใด ๆ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ควบคู่ไปพร้อมกันคือต้องมุ่งผลให้อุดมการณ์นั้นขยายผลออกไปอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับศรัทธา อุดมการณ์อาจเกิดขึ้นจากระบบความคิดหรือความเชื่อของคนเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ เช่นอุดมการณ์ทางศาสนาก็เกิดจากระบบความคิดหรือความเชื่อของศาสดาเพียงองค์เดียว ส่วนอุดมการณ์ทางการเมืองมักจะเกิดจากความคิดหรือความเชื่อของนักทฤษฎีหรือเจ้าลัทธิหลายคน เมื่อศาสดาหรือเจ้าลัทธิต่าง ๆ คิดหรือเชื่อว่าได้พบสัจธรรมหรือความจริงเกี่ยวกับชีวิตและสังคมมนุษย์แล้วก็มักทำการเผยแพร่ให้บุคคลอื่นเชื่อถือและรับเอาไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อจะได้บรรลุถึงสภาพอันดีเลิศในชีวิต ส่วนกลุ่มชนในสังคมจะยอมรับและถือเอาระบบความคิดหรือความเชื่อของศาสดาองค์ใดหรือของนักทฤษฎีหรือนักปรัชญาผู้ใดเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนนั้นน่าจะเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความน่าเลื่อมใสหรือความมหัศจรรย์ที่ศาสดา สาวกของศาสดา เจ้าลัทธิหรือสาวกของเจ้าลัทธิแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้อื่น

2. ความสามารถของศาสดา สาวกของศาสดา เจ้าลัทธิหรือสาวกของเจ้าลัทธิในการสนองความต้องการทางจิตใจหรือทางวัตถุให้แก่กลุ่มชน

3. ความเป็นวิทยาศาสตร์ของระบบความคิดหรือความเชื่อนั้น ๆ คือสามารถพิสูจน์หรืออธิบายได้ด้วยเหตุผล จากแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าอุดมการณ์เป็นประโยชน์ต่อการดำรงคงอยู่ของกลุ่มซึ่งหากได้พิจารณาต่อไปถึงสังคมหรือประเทศชาติแล้ว อุดมการณ์มีประโยชน์ต่อสังคมดังต่อไปนี้

1. ช่วยผูกพันคนในชาติเข้าด้วยกันและก่อให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันในเป้าหมายของชาติ ได้ง่าย
2. ช่วยให้สมาชิกในสังคมนึกถึงความสัมพันธ์ของเขากับสมาชิกอื่นในสังคม และก่อให้เกิดความปรารถนาาร่วมกันในอนาคตที่จะปรับปรุงสังคมที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นและเป็นธรรมมากขึ้น
3. ช่วยชี้ให้สมาชิกในสังคมเห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคมในปัจจุบัน และเห็นแนวทางสัมพันธ์ชีวิตที่ดีกว่าในอนาคต
4. ช่วยชี้ให้สังคมที่เฉื่อยชาพัฒนาเป็นสังคมที่มีพลังผลักดันภายใน สามารถปรับตัวให้เข้ากับเวลาและสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงได้
5. ช่วยให้สมาชิกในสังคมใช้เป็นเหตุผลอ้างอิงสำหรับความประพฤติและการปฏิบัติประจำวันของมนุษย์ซึ่งจะนำไปสู่ความยุติธรรมในสังคมพร้อมทั้งกำหนดหน้าที่และสิทธิของบุคคลในสังคมด้วย
6. ช่วยทำให้สมาชิกในสังคมหรือประเทศชาติยอมรับในกฎเกณฑ์ของระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้นและในส่วนที่ขัดแย้งกันโดยสันติวิธี
7. ช่วยจูงใจให้ผู้เลื่อมใสศรัทธากระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อก้าวไปสู่ภาวะทางสังคมที่ดีกว่าหรือลดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการไปสู่ภาวะสังคมที่ดีกว่า

3. ลักษณะของอุดมการณ์

- 3.1 เป็นความเชื่อความศรัทธาของกลุ่มชนในสังคมเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป
- 3.2 เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มชนช่วยให้เกิดการยึดเหนี่ยวของกลุ่มชนใช้เป็นเครื่องสนับสนุน/ส่งเสริมเป็นข้ออ้างในการปฏิบัติของคนในกลุ่มชน
- 3.3 สร้างได้ เปลี่ยนแปลงได้ ปลุกฝังได้
- 3.4 เป็นสิ่งที่เร้าใจ เป็นแรงดลใจให้ใฝ่ฝัน ยึดถือ และมุ่งคิดจะทำให้บรรลุถึง
- 3.5 เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดพลังในจิตใจ ทำให้มีความหนักแน่น อดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคและศัตรู

4. ข้อสังเกตเกี่ยวกับอุดมการณ์

4.1 ถ้าฟังความเชื่อความศรัทธาอย่างเดียวไม่มีการปฏิบัติตามความเชื่อความศรัทธานั้น ยังไม่เรียกว่าเป็นอุดมการณ์ ต้องมีการปฏิบัติด้วยจึงจะเป็นอุดมการณ์ เช่น ข้อคิดธรรมเมื่อไม่มีการปฏิบัติคงมีลักษณะเป็นเพียงข้อคิด หรือคติธรรมเท่านั้น ต่อเมื่อนำข้อคิดหรือคติธรรมไปปฏิบัติ เพราะมีความเชื่อความศรัทธาจึงถือว่าข้อคิดหรือคติธรรมนั้นเป็นอุดมการณ์

4.2 อุดมการณ์ไม่จำเป็นต้องเป็นความเชื่อที่ถูกตั้งด้วยเหตุผลหรือความเป็นจริงเสมอไป ข้อสำคัญสิ่งที่ยอมรับกันโดยไม่ตั้งข้อสงสัย ไม่สนใจ หรือไม่คิดว่าความเชื่อนั้นจะเป็นความจริง หรือไม่ก็ถือว่าเป็นอุดมการณ์ ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เมื่ออุดมการณ์ หมายถึง ความเชื่อมั่น ศรัทธา ความเชื่อมั่นเหล่านั้นอาจได้มาจากกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า อุดมการณ์ของบุคคลในสังคมหนึ่งอาจจะได้รับมาจากอุดมการณ์ของอีกสังคมหนึ่ง นอกจากนั้นก็อาจจะได้รับอิทธิพลจากที่มาที่สำคัญอื่น ๆ เช่นแนวคิดของบุคคลสำคัญหรือเอกสารที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ เป็นต้น

5. การต่อสู้ด้านอุดมการณ์

“การต่อสู้ด้านอุดมการณ์จะต้องใช้มาตรการควบคู่กันไปพร้อม ๆ กัน มาตรการ คือ การปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะอุดมการณ์ของชาติให้แก่ประชาชนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องเน้นที่เยาวชนเป็นหลัก อีกมาตรการหนึ่งคือการทำลายอุดมการณ์เพื่อฝืนของฝ่ายตรงข้าม”

5.1 การปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะอุดมการณ์ของชาติให้แก่ประชาชนในชาติปัจจุบัน สำคัญในการเสริมสร้างอุดมการณ์ควรประกอบด้วย การดำเนินการในเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมแห่งจิตใจการเสริมสร้างควมมีวินัยการเสริมสร้างความเข้าใจในระบอบการปกครองต่าง ๆ เสริมสร้างศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์และการเสริมสร้างกำลังใจในการต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ สำหรับเครื่องมือที่จะใช้เสริมสร้างกำลังใจในการต่อสู้ได้แก่

5.1.1 สื่อสารมวลชนทุกประเภท

5.1.2 การแสดงต่าง ๆ เช่นหมอลำ ลำตัด เพลงฉ่อย ฯลฯ

5.1.3 คำขวัญบทเพลงบทกวีเพลงปลุกใจบทความ

5.1.4 ภาพยนตร์ภาพยนตร์ข่าวสารคดี

5.1.5 การฝึกอบรม

5.2 การทำลายอุดมการณ์เพื่อฝืนของฝ่ายตรงข้ามที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 5 ประการล้วนเป็นมาตรการที่มุ่งกระทำต่อฝ่ายเราซึ่งเป็นเพียงภูมิคุ้มกันโรคร้ายเท่านั้น มีลักษณะเป็นการปฏิบัติในเชิงรับเชิงป้องกันซึ่งยังไม่เพียงพอเราจะต้องปฏิบัติการในเชิงรุกด้วย หมายถึง การทำลายอุดมการณ์หรือลัทธิการปกครองของฝ่ายตรงข้ามโดยกระทำในทางกลับกันกับปัจจัยในการเสริมสร้างอุดมการณ์ สำหรับการทำความลายอุดมการณ์เพื่อฝืนของฝ่ายตรงข้ามนั้นประกอบด้วย การดำเนินการ ดังนี้

5.2.1 การทำลายเอกภาพของฝ่ายตรงข้าม คือ การดำเนินการต่อสู้ผู้ที่พิสูจน์ทราบได้แน่ชัดแล้วว่าเป็นบุคคลชั้นนำของฝ่ายตรงข้ามทุกระดับชั้น ทำให้สูญเสียความซื่อสัตย์สุจริตและขาดความยุติธรรม ทำให้คนเหล่านั้นเกิดความโลภเห็นแก่ตัวรวมทั้งยุแหย่ให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีในหน่วยทหารหรือองค์กรฝ่ายตรงข้าม

5.2.2 การทำลายวินัยของฝ่ายตรงข้าม คือ การชักชวนยุยงให้เกิดการเสียวินัยขึ้นอย่างกว้างขวางในหน่วยงานหรือองค์กรของฝ่ายตรงข้าม

5.2.3 การสร้างความสับสนให้เกิดขึ้นกับฝ่ายตรงข้ามในระบบหรือระบอบ ตลอดจนวิธีการปกครองและการดำเนินงานของฝ่ายตรงข้าม

5.2.4 การทำลายศรัทธาของฝ่ายตรงข้ามที่มีต่อลัทธิหรือระบอบการปกครองที่ไม่ใช่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยให้เห็นว่าการปกครองโดยลัทธิหรือระบอบอื่นไม่เหมาะสมกับลักษณะประจำชาติของคนไทย ข้อสำคัญคือการเสริมสร้างอุดมการณ์จะต้องดำเนินการควบคู่กับการทำลายอุดมการณ์ของฝ่ายตรงข้ามตลอดเวลา

6. การอบรมเผยแพร่อุดมการณ์

อุดมการณ์ที่สามารถจะเผยแพร่ให้มวลชนยอมรับและปฏิบัติตามได้จะต้องเป็นอุดมการณ์ ที่สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของคนส่วนใหญ่มีลักษณะดังนี้

6.1 เทิดทูนและดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

6.2 พัฒนาและสร้างสรรค์สถาบันทางการเมืองของประเทศให้เป็นประชาธิปไตยที่มั่นคงมีความรับผิดชอบต่อประชาชนโดยแท้จริง

6.3 ปรับปรุงระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เป็นระบบเศรษฐกิจผสมที่มีความมั่นคง ยุติธรรมมีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขและได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

6.4 ปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นประชาธิปไตยที่มีความสะอาด บริสุทธิ์ ยุติธรรมและรับใช้ประชาชนโดยแท้จริง

6.5 ยกย่องและส่งเสริมคุณธรรมและวัฒนธรรมของประเทศให้ประชาชนมีชีวิตที่เรียบง่ายประหยัด ซื่อสัตย์สุจริตมีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง

ดังนั้นการอบรมเผยแพร่อุดมการณ์จะต้องดำเนินการเพื่อ

1. ปลุกฝังให้ประชาชนเคารพและยึดมั่นในชาติและสถาบันของชาติ เช่น ศาสนา พระมหากษัตริย์ครูอาจารย์ เป็นต้น

2. ปลุกฝังความรู้สึกของประชาชนทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของชาติและบังเกิดความหวงแหน

3. ปลุกฝังความสามัคคีของประชาชนในชาติ

4. ปลุกฝังความรู้สึกของประชาชนให้ตระหนักถึงความมีอิสระและเสรีภาพ

5. ปรับปรุงส่วนราชการระเบียบบริหารราชการและตัวบุคคลในวงราชการ ตลอดจนทำให้บุคคลในวงราชการและเอกชนได้ประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของเรา

วิธีการเสริมสร้างอุดมการณ์อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น

1. ผู้บังคับบัญชาอบรมสั่งสอนผู้ใต้บังคับบัญชา บิดา มารดาอบรมบุตรหลาน

2. ให้พระภิกษุ นักบวช นักพรตสั่งสอนธรรมของศาสนาแก่ประชาชน

3. จัดให้มีการแสดงนิทรรศการและปาฐกถาตลอดจนจัดทำเป็นเอกสารโฆษณา เช่น

ใบปลิว

4. จัดให้มีการศึกษาในโรงเรียน การสัมมนา การอภิปราย

5. จัดให้มีการอบรมในหน่วยทหาร

7. ข้อพึงระวังในการเสริมสร้างอุดมการณ์

ในการเสริมสร้างอุดมการณ์พึงระวังในเรื่องต่อไปนี้

7.1 ในการอบรมให้เกิดความรักชาติพึงหลีกเลี่ยงการอบรมอย่างให้เกิด “เชื้อชาตินิยม” ขึ้นเพราะอาจทำให้เกิดการแตกความสามัคคีในประเทศได้

7.2 จะต้องรู้จักอุดมการณ์ของฝ่ายตรงข้ามเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถชี้ได้ว่าเพราะเหตุใดเราจึงไม่สามารถยอมรับอุดมการณ์ของฝ่ายตรงข้ามได้

7.3 ใช้ในโอกาสที่เหมาะสมทั้งเวลา สถานที่ และสถานการณ์

7.4 พิจารณาการเผยแพร่อุดมการณ์ของเราเพื่อให้สามารถเผยแพร่ปลุกฝังและเสริมสร้างอุดมการณ์ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

7.5 ขยายการเผยแพร่ปลุกฝังและเสริมสร้างอุดมการณ์ไปให้มากที่สุด

7.6 ปรับปรุงให้เหมาะสมกับกาลเวลา สอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมของไทย สำหรับสถาบันที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่อุดมการณ์ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการปกครอง สถาบันทหาร สถาบันการศาสนาและสถาบันการศึกษา

หลักทฤษฎีและแนวคิดในการปลูกฝังในการรักชาติ

จุมพล เลขาพันธ์ (2543) ความรักชาติเป็นปรากฏการณ์ในลักษณะอุดมการณ์ของคนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนสังคมและ ประเทศเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีความสามัคคีเห็นพ้องต้องกันเป็นหลักการวิธีการและมีจุดมุ่งหมายปลายทางร่วมกันทั้งที่อาจมีความแตกต่างในการยึดมั่นคุณค่าหรือค่านิยมส่วนตัวเช่น การนับถือศาสนาต่างกัน สำหรับความหมายของคำว่า “ความรักชาติ” นั้นมีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านให้ความสนใจแตกต่างกันดังนี้

ชาติ (Nation) หมายถึง “กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่นมีความจงรักภักดีร่วมกัน มีลักษณะบางอย่างเหมือนกัน อาทิ เกิดในภูมิภาคเดียวกัน เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างเดียวกันหรือมีความคล้ายคลึงกันรวมตัวกันภายใต้ความถูกต้องชอบธรรม และในบางชาติอาจสืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษหลายเชื้อชาติหรือประกอบด้วยคนทีนับถือศาสนาต่างกัน พูดภาษาต่างกัน แต่คนเหล่านั้นอยู่รวมบนผืนแผ่นดินเดียวกัน โดยมีความต้องการร่วมกันคือต้องมีการมีเอกราชโดยสมบูรณ์ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับสูงต้องการความเสมอภาคความยุติธรรมต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีความสามัคคี มีส่วนร่วมในสังคม และมีผลประโยชน์ผูกพันแก่กันและกัน บุคคลทุกคนจะต้องมีพันธะต่อชาติของตนมีความจงรักภักดีต่อชาติเหนือกว่าความจงรักภักดีหรือความสัมพันธ์อื่น ๆ ทั้งสิ้น”

“ความรักชาติ คือ ความรัก ความปรารถนา นำให้ทุกคนในชาติของเราอยู่เย็นเป็นสุข ความหมายของความรักชาติ อีกอย่างคือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของชาติไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ทำงานอะไรก็ทำเพื่อส่วนรวม ไม่ทำเพื่อส่วนตัว ไม่คิดถึงตัวเป็นใหญ่ ไม่คิดว่าทำอะไรแล้วตัวจะมีอะไร ตัวจะได้อะไรจากการกระทำนั้น ๆ”

“ความรักชาติ คือ ความมีชาตินิยม มีความรู้สึกรักชาติ ภักดีต่อชาติและหมู่ชนชาติพันธุ์เดียวกับตน เป็นการแสดงออกหรือปฏิบัติตนของคนในชาติโดยส่วนตนหรือส่วนรวม อยู่ในแนวทางเดียวกันที่จะพัฒนาชาติเสียสละเพื่อชาติเพื่อความมั่นคงปลอดภัยและเกียรติภูมิของชาติ”

“เป็นความรักในบ้านเกิดเมืองนอนของตน ตลอดจนเชื้อชาติ ภาษา และมีประวัติศาสตร์ ความเป็นมาที่เหมือนกัน รวมทั้งความปรารถนาความเป็นอิสระทางการเมือง ความมั่นคงปลอดภัย และเกียรติภูมิของชาติ”

จากข้อความข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของคำว่า “ความรักชาติ” ได้ว่าเป็นความรู้สึกจงรักภักดีต่อรัฐและนิยมชมชอบในหมู่ชนชาติเดียวกับตนซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ร่วมในอันที่จะเสียสละเพื่อชาติ ตลอดจนมีความปรารถนาจะรักษาความเป็นอิสระทางการเมือง ความมั่นคง ปลอดภัย และเกียรติภูมิของชาติ มีความหวงแหนและต้องการรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยดั้งเดิมเอาไว้ โดยจากการตีความหมายของคำว่า “ความรักชาติ” ดังกล่าวจะเห็นว่าเป็นความรู้สึกส่วนบุคคลและความรู้สึกส่วนบุคคลที่คล้ายคลึงกันมีแนวโน้มเป็นรูปแบบเดียวกันจากหลายคนหลายกลุ่มก่อให้เกิดกระแสความรู้สึกร่วมกันทั้งประเทศเกิดรูปแบบของความรักชาติขึ้นความรู้สึกรักชาติจึงมิใช่เกิดขึ้นภายใน

วันเดียว แต่จะมีการสั่งสม มีการสั่งสอนอบรมปลูกฝังกันมาจากพ่อสู่ลูก จากลูกสู่หลาน บอกกล่าวเล่า กันสืบต่อมาหลายร้อยปี

“ปัจจัยเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติอันเป็นแนวทางการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ เพื่อรวมพลังความรัก ความสามัคคีของคนในชาติให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดเสถียรภาพและ เกิดความมั่นคงในที่สุดประกอบด้วย 7 ปัจจัย คือ ปัจจัยการสอนอบรม ปลูกฝังความรักชาติ ปัจจัย อุดมการณ์ความเชื่อความศรัทธาในความเป็นไทย ปัจจัยความต้องการรักษาผลประโยชน์ ปัจจัยความหยิ่ง ในศักดิ์ศรีและภราดรภาพของคนไทย ปัจจัยความต้องการมีส่วนร่วมในการปกครองของรัฐ ปัจจัยชาตินิยม และปัจจัยความต้องการให้ชาติไทยคงอยู่”

ความรู้สึกรักชาติของคนไทยถึงแม้จะเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของแต่ละบุคคล แต่มีอยู่จริง และได้สะท้อนออกมาในลักษณะที่เป็นพฤติกรรมความรักชาติอย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ภัยคุกคามตาม กระแสการปลุกเร้าและตามสถานการณ์การแข่งขันระหว่างชาติ เช่น กรณีการเดินทางบวชประท้วงเมื่อ ต่างชาติบุกรุกดินแดนไทย การเดินทางบวชเรียกร้องสิทธิการเชิยร์นักกีฬาไทย การเชิยร์มวยไทย เป็นต้น ความรู้สึกรักชาตินี้มีทั้งในคนไทยเชื้อสายไทยและคนไทยเชื้อสายอื่น ๆ โดยตัดเทียมกันโดยเฉพาะ แนวคิดคนรุ่นใหม่ที่พัฒนาแนวคิดชาตินิยมที่เอื้ออำนวยต่อความสามัคคีร่วมกันมากขึ้น โดยถือว่าผู้ที่เกิด ในแผ่นดินไทยไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อชาติใด ศาสนาใด ถือเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์มีเกียรติมีศักดิ์ศรีใน ความเป็นไทยและมีภราดรภาพของความเป็นไทยเต็มรูปแบบ มีภาระที่จะต้องพัฒนาชาติร่วมกัน การที่ คนในชาติขาดอุดมการณ์ความรักชาติหรือขาดความเข้าใจในความรักชาติที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ย่อม สะท้อนออกมาในรูปพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดปัญหาที่สะสมและมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ในทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ความมั่นคงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการพลังงานและสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

“เหตุผลที่ทุกคนต้องรักชาติ” ว่าเพราะชาติเป็นของเรา เราเป็นหน่วยหรือส่วนประกอบ อย่างหนึ่งของชาติ ความเป็นอยู่เนื่องกับชาติเพราะเรามีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมสุขร่วมทุกข์กับประเทศชาติ ชาติไทยเป็นอย่างไรเราเป็นด้วย ชาติไทยมีความสุข ความเจริญเราสุข เราเจริญด้วยดังพระราชนิพนธ์ของ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ตอนหนึ่งความว่า “แม้ชาติย่อยยับอัปจนบุคคลจะสุขอยู่อย่างไร” และเพราะ ชาติไทยช่วยให้เรามีชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างบุคคลผู้มีเกียรติทั้งระบุ “ประโยชน์จากการรักชาติ” ว่าเป็น เหตุให้คนในชาติมีความสามัคคีกลมเกลียวและช่วยเหลือเกื้อกูลกันเว้นจากเบียดเบียนประทุษร้าย ทำลาย ประโยชน์สุขซึ่งกัน และกัน อันเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญและความมั่นคงของชาติเป็นเหตุให้ทุกคนช่วยกัน บำรุงชาติให้เจริญรุ่งเรืองเข้มแข็งและสามารถยิ่ง ๆ ขึ้นไปด้วยกำลังทรัพย์ กำลังกายและกำลังความคิดจน เป็นชาติอารยะ เป็นเหตุให้ทุกคนช่วยกันป้องกันรักษาชาติให้ดำรงอิสรภาพมั่นคงถาวร ไม่เพิกเฉยปล่อย ให้เสื่อมทรามล่มจมเป็นเหตุให้ทุกคนพยายามทำตัวให้เป็นให้เป็นประโยชน์แก่ชาติยิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งเป็น ผลดีแก่คนในชาติและประเทศชาติเป็นเหตุให้ทุกคนระวังตัวไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นภัยอันตรายต่อชาติ และใส่ใจกระทำแต่การอันเป็นคุณประโยชน์ต่อชาติ” การดำรงความเป็นชาติอยู่ได้นั้นจะต้อง ประกอบด้วยความรักชาติความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ของชาติและการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อชาติ ดังนี้

ประการแรก ความรักชาตินั้นทุกคนก็มีความรักชาติรักเผ่าพันธุ์กันทุกคน แต่ความรักชาติ ด้วยการกล่าวขานด้วยปากนั้นจะไม่เป็นผลให้เกิดต่อชาติและคนในสังคมในชาติ ซึ่งคนในชาตินั้นมี

ภาระหน้าที่ต่าง ๆ กัน และผลจากการปฏิบัติงานของแต่ละคนให้บรรลุผลตามแนวทางที่ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์แล้ว นั่นแหละคือความรักชาติเพราะผลการกระทำของแต่ละคนที่เกิดประโยชน์นั้นจะส่งผลให้ชาติได้รับทางอ้อม เช่น พ่อค่านักธุรกิจที่มีหน้าที่ค้าขายสิ่งของต่างๆ ผลประโยชน์ในเบื้องต้นคือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการนั้นย่อมตกอยู่กับตัวผู้ประกอบการเองแต่รายได้ส่วนหนึ่งหรือผลประโยชน์จากกิจการนั้นย่อมส่งผลให้แก่ชาติได้อย่างแน่นอน หรือข้าราชการซึ่งเป็นกลไกสำคัญของรัฐนั้นถ้าหากจะอุทิศตนเพื่อชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริงแล้วกิจการงานต่าง ๆ ที่ได้รับผิดชอบอยู่ก็จะทำให้รัฐได้รับผลจากการปฏิบัตินั้น ๆ อย่างสมบูรณ์ หรือแม้แต่ประชาชนทั่ว ๆ ไป ซึ่งไม่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจการงานของรัฐโดยตรงแต่ถ้าประชาชนทุกคนตั้งอยู่ในขอบข่ายของกฎ กติกาของสังคมอย่างเคร่งครัดหรือปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐอย่างดีก็เท่ากับได้เอื้ออำนวยผลประโยชน์นั้นให้แก่ชาติบ้านเมืองเช่นกัน

“ความจงรักภักดีต่อชาตินั้น คือ ความสำนึกตระหนักในคุณของแผ่นดินอันเป็นที่เกิด ที่อาศัย ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในชาติกำเนิดและมุ่งมั่นที่จะธำรงรักษาประเทศชาติไว้ให้เป็นอิสระ มั่นคง” “สำคัญที่สุดจะต้องอบรมรักษาความคิดจิตใจของตนให้มั่นคงอยู่ในเหตุผลในการสุจริตยุติธรรม และความสามัคคีหนักแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน”

ประการที่สอง ความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ของชาติในสังคมของมนุษย์เราจำเป็นที่จะต้องมียึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนที่อยู่ในแต่ละกลุ่ม แต่ละเหล่าประเพณี ภาษา ศาสนา วัฒนธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นพื้นฐานให้มนุษย์เรามีความรู้สึกยึดเหนี่ยวสัมพันธ์กัน มีความสมัครสมานสามัคคีกัน แต่มนุษย์เราจะมีสามัคคีกันได้อย่างไรจะต้องมีระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญ และตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ของแต่ละประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบหรือกดขี่ข่มเหงกันนอกจากจะมีธรรมเนียมประเพณีเหมือนกันมีกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ แล้วถ้าหากทุกคนในชาติมีอุดมการณ์เพื่อส่วนรวมและประเทศชาติเหมือนกันแล้ว ประเทศชาติและสังคมก็จะยิ่งมีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง มีความเข้มแข็ง ประการสุดท้ายคือการทำให้เป็นประโยชน์ต่อชาติหมายความว่าเราทุกคนได้ตั้งวัตถุประสงค์ร่วมกันว่าจะทำอะไรให้ชาติของเราได้รับผลประโยชน์ ได้รับความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ โดยการที่ทุก ๆ คนในชาติได้ร่วมแรงร่วมใจอย่างเต็มความสามารถผลักดันให้ชาติบ้านเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งงานของชาตินั้นเป็นเรื่องที่ทุกคนในชาติจะต้องเสียสละและเห็นว่าผลประโยชน์ของชาตินั้นเป็นผลประโยชน์ที่สูงสุดยอดเหนือประโยชน์ใด ๆ ทั้งหมด

อุดมการณ์ความรักชาติออกเป็น 5 ประการดังนี้

1. ความรักผืนแผ่นดิน หมายถึง ความรักในดินแดนที่เป็นอาณาเขตของประเทศไทยจนไม่อาจยินยอมให้ผู้ใดหรือประเทศใดเข้ามาครอบครองแบ่งแยก หรือมีอิทธิพลเหนือดินแดนส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของประเทศไทยได้ อาจถึงต้องยอมสละแม้กระทั่งชีวิตเพื่อรักษาดินแดนหรือผืนแผ่นดินไทยเอาไว้

2. ความรักศาสนา หมายถึง ความรัก ความศรัทธา การเคารพ ความเชื่อถือในหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาและน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนเหล่านั้นมายึดถือและปฏิบัติอย่างถูกต้องตามครรลองของศาสนาโดยไม่มีสิ่งใดเคลือบแฝงอันจะทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม

3. ความรักพระมหากษัตริย์ หมายถึง ความรักความเคารพความยกย่อง เทิดทูน บูชาและจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นเสมือนศูนย์รวมของคนไทยทั้งชาติด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเสมอมาว่าทุกครั้งที่ชาติประเทศถึงคราวอัปมงคลพระมหากษัตริย์จะทรงแผ่พระบารมีอันไพศาลปกเกล้าเหล่าอาณาประชาราษฎร์ให้พ้นทุกข์และคลี่คลายสถานการณ์บ้านเมืองให้กลับเข้าสู่ภาวะปกติโดยพลัน

4. ความรักการปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความรัก ความเข้าใจ ความศรัทธา และความยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเชื่อว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ให้สิทธิถึงประชาชนมากที่สุด เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

5. ความรักศิลปะประเพณีวัฒนธรรมตลอดจนมรดกของประเทศชาติ หมายถึง ความรัก ความหวงแหนอนุรักษ์ อารังรักษาศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนมรดกของชาติให้คงอยู่กับประเทศไทยไปตราบนานเท่านาน ทั้งยังช่วยปกป้อง รักษาศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนมรดกของชาติมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือประเทศใดนำสมบัติของชาติไปครอบครองเป็นอันขาด

หลักการทางทฤษฎีของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชน

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2543 : 428-430) ได้กล่าวไว้ว่าประเด็นปัญหาในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือปรับพฤติกรรมนั้นยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากมีความเข้าใจผิดบางประการ ดังข้อความและข้อคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกับการปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อไปนี้

1. การใช้วิธีการปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียน จะต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบและมีลักษณะคล้ายหุ่นยนต์ ไม่มีชีวิตชีวา ทั้งนี้เพราะว่าถึงแม้การดำเนินการปรับพฤติกรรมจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอน แต่การดำเนินงานของแต่ละขั้นตอนก็สามารถทำให้ยืดหยุ่น โดยผู้ดำเนินการปรับพฤติกรรมจะต้องพิจารณาสภาพของการปรับพฤติกรรม ตลอดทั้งบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการปรับพฤติกรรมนั้น ๆ ประกอบด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการปรับพฤติกรรมเป็นวิธีที่ให้ความอบอุ่นและความจริงใจแก่ผู้รับการปรับพฤติกรรม เช่น มีการให้แรงเสริมทางสังคม การใช้คำพูด การแสดงกิริยาท่าทางถึงการยอมรับ มีการจัดระเบียบของการให้แรงเสริมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับการปรับพฤติกรรมและผู้ดำเนินการปรับพฤติกรรม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ จะช่วยสร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดีขึ้น และผลผลิตเกิดขึ้นตามมาคือ นักเรียนมีการเรียนที่ดีขึ้น ประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวก็จะเป็นการเสริมแรงแก่ครูที่สามารถประสบความสำเร็จในการสอนอีกด้วย

2. วิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีจริงหรือไม่ ในการพิจารณาจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้ใช้วิธีการปรับพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วย ส่วนผลการใช้วิธีการปรับพฤติกรรม อาจจะไม่ส่งผลทางลบ อันเนื่องมาจากวิธีการของการปรับพฤติกรรม แต่อาจจะเกิดจากตัวแปรอื่น ๆ ที่เข้ามาแทรกซ้อนในขณะดำเนินการปรับพฤติกรรมนั้น ๆ

3. การควบคุมตนเองจะเกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรมหรือไม่ แล้วจะให้นักเรียนรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างไร การควบคุมตนเอง เป็นวิธีการที่พึงประสงค์มากที่สุดของการปรับ

พฤติกรรม เพราะหากว่าผู้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้ว รู้จักการควบคุมตนเอง สามารถเข้าใจถึงการเรียนรู้ก็จะช่วยให้เขาสามารถแสดงพฤติกรรมหรือมีการกระทำที่เหมาะสม

ปัญหาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของวัยรุ่นว่า พฤติกรรมของวัยรุ่นจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน และการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่วัยรุ่นไปถึงทำให้เด็กวัยรุ่นมากประหม่า ที่สำคัญและเป็นกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงร่างกายของตนเอง พวกเขาอาจทำให้การเปรียบเทียบที่เจ็บปวดเกี่ยวกับตัวเองกับเพื่อนของพวกเขา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพไม่อาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ราบรื่นปกติวัยรุ่นอาจจะไปผ่านขั้นตอนที่น่าอึดอัดใจทั้งเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพและการประสานงานของพวกเขา หลีกเลี่ยงจะเป็นกังวลหากพวกเขายังไม่พร้อมสำหรับการเริ่มต้นของวงจรประจำเดือนของพวกเขา เด็กชายอาจกังวลว่าพวกเขาไม่ทราบเกี่ยวกับการปล่อยออกหากินเวลากลางคืนในช่วงวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องปกติสำหรับคนหนุ่มสาวที่จะเริ่มต้นที่จะแยกจากพ่อแม่ของพวกเขาและสร้างเอกลักษณ์ของตัวเอง ในบางกรณีนี้อาจเกิดขึ้นโดยไม่มีปัญหาจากพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวอื่น ๆ ของพวกเขา อย่างไรก็ตาม ในบางครอบครัว การจลาจลของวัยรุ่นอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกับผู้ปกครองพยายามที่จะให้การควบคุมในฐานะที่เป็นวัยรุ่นดึงออกไปจากพ่อแม่ของพวกเขาในการค้นหาตัวตนของตัวเอง เพื่อนของพวกเขากลายเป็นสิ่งสำคัญมากขึ้น

1. กลุ่มเพื่อนของพวกเขาอาจกลายเป็นที่หลบภัยซึ่งในวัยรุ่นสามารถทดสอบความคิดใหม่ ๆ
2. ในวัยรุ่นตอนต้นกลุ่มเพื่อนมักจะประกอบด้วยมิตรภาพที่ไม่โรแมนติกมักจะรวมถึง "Cliques" แก๊งหรือสโมสร สมาชิกของกลุ่มเพื่อนมักจะพยายามที่จะทำหน้าที่เหมือนกัน แต่งตัวเหมือนกันมีรหัสลับหรือพิธีกรรมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเดียวกัน
3. ในฐานะที่เป็นเยาวชนจะย้ายเข้ามาในช่วงกลางวัยรุ่น (14 ถึง 16 ปี) และนอกเหนือจากกลุ่มเพื่อนขยายเพื่อรวมมิตรภาพแสนโรแมนติก

ในช่วงกลางถึงปลายวัยรุ่นคนหนุ่มสาวมักจะรู้สึกที่ต้องสร้างเอกลักษณ์ทางเพศของพวกเขา โดยการเป็นความสะอาดสบายกับร่างกายและความรู้สึกทางเพศของพวกเขา ผ่านมิตรภาพที่แสนโรแมนติก, เดท และ Experimentating วัยรุ่นเรียนรู้ที่จะเป็นการแสดงความก้าวหน้าและได้รับการใกล้ชิดหรือมีเพศสัมพันธ์ คนหนุ่มสาวที่ไม่ได้มีโอกาสสำหรับประสบการณ์ดังกล่าวอาจมีความยากลำบากมากยิ่งขึ้นด้วยความสัมพันธ์ใกล้ชิดเมื่อพวกเขาเป็นผู้ใหญ่

ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม (2527 : 138-140) ได้กล่าวถึงปัญหาในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่น ไว้ดังนี้

1. เกิดจากตัวเด็กเอง คือ สภาพร่างกายและปัญหาเด็กเอง อาจจะมาจกสามารถดังนี้
  - 1.1 อาหาร การขาดสารอาหาร ได้อาหารไม่เพียงพอ
  - 1.2 ปัญหาโรคทางกายเฉพาะตัว
  - 1.3 ความพิการหรือความบกพร่องของบุคลิกภาพ
  - 1.4 เด็กที่มีปัญหาพัฒนาการทางบุคลิกภาพ มีวุฒิภาวะต่ำ มีปัญหาทางด้านการปรับตัว
  - 1.5 ความกดดันและผิดปกติของอารมณ์ทางเพศ
2. เกิดจากการบีบคั้นทางใจ นับจากสภาพแวดล้อมใกล้ชิด คือครอบครัวและภาวะสังคมรอบตัวที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
  - 2.1 สภาพครอบครัวยุ่งเหยิง พ่อแม่ไม่ปรองดองกัน ทะเลาะเบาะแว้งกัน

- 2.2 ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่แยกทางกัน เด็กไม่อาจหาที่พึ่งยึดเป็นแบบแผนได้
- 2.3 ความบีบคั้นที่ได้รับมีมากมาย นับจากพ่อแม่ไม่มีความสนใจ เอาใจใส่ลูก เด็กว่าเหว
3. สภาพแวดล้อมที่เด็กได้รับ เช่น สภาพที่ตั้งของบ้าน โรงเรียน เด็กขาดตัวอย่าง และการชักนำไปในทางเสื่อมเสียเป็นส่วนใหญ่
4. กลุ่มเพื่อน การกระทำ ตามค่านิยมกลุ่มในทางที่ผิด เป็นสาเหตุสำคัญของการกระทำ
5. สภาพเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจในครอบครัวและชุมชนทรุดโทรม เป็นเหตุใหญ่ที่สุดของคดีอาชญากรรมวัยรุ่น
6. สื่อมวลชน หนังสือต่าง ๆ ที่มีจำหน่ายมากมายไม่ได้รับการควบคุมอย่างจริงจัง สาเหตุการทำผิดของเยาวชนเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเรื่องราวและสาเหตุอย่างกว้างขวาง โดยจะต้องครอบคลุมไปในทุก ๆ ด้าน ด้านที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของเยาวชนแต่ละคน และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน จึงจะสรุปและหาแนวทางแก้ไขและป้องกันให้เหมาะสมกับการกระทำผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ทุกองค์กรนับแต่ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมทั้งฝ่ายเอกชน

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนงานนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. แผนงานยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติกำหนดวิธีการ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม 6 คณะ อันประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เพื่อประกอบการพิจารณาในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมี

ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง”
ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคมนาคมในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติประกอบด้วย

1. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
2. ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
4. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
5. ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
6. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนาระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศเพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดีเก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์สามารถ “รู้รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึง บริการพื้นฐานระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่าง การพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยแต่ละยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้มีด้วยกัน 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัยเอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติสังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัย

พิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมีมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการ ของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

ยุทธศาสตร์ชาติที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ยุทธศาสตร์ชาติที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเส้นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ชาติที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าและปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธและไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงและใช้เท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564
ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560 - 2564) ซึ่งแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงมุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกรอบวิสัยทัศน์และเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เป็นกรอบที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดภายใต้ระยะเวลา 5 ปี ต่อจากนี้ไปพิจารณาจากการประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาทั้งจากภายนอกและภายในประเทศที่บ่งชี้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศ และการสะท้อนถึงโอกาสและความเสี่ยงในการที่จะผลักดันขับเคลื่อนให้การพัฒนาในด้านต่างๆ บรรลุผลได้ในระยะเวลา 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ทั้งนี้โดยได้คำนึงถึงการต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่องภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับต่อ ๆ ไป ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายรวมของการพัฒนาได้ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้
3. เพื่อให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง แข่งขันได้ มีเสถียรภาพ และมีความยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานใหม่โดยการใช้นวัตกรรมที่เข้มข้นมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร และน้ำ
4. เพื่อรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน
5. เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ทันสมัย และมีการทำงานเชิงบูรณาการของภาคีการพัฒนา
6. เพื่อให้มีการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคโดยการพัฒนาภาคและเมืองเพื่อรองรับการพัฒนายกระดับฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่
7. เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยง (Connectivity) กับประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทนำและสร้างสรรค์ในด้านการค้า การบริการ และการลงทุนภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก

ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมของการพัฒนาดังกล่าว ในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไป ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ โดยจะต้องปฏิรูปและปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ปัญหารากฐานสำคัญที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่สั่งสมมานาน ในขณะที่เดี่ยวกั้ดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศให้เกิดผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่ จำเป็นต้องวางระบบ การบริหารจัดการความเสี่ยงและการสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม รวมทั้ง

วางรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาในระยะยาว ทั้งนี้จุดเน้นและประเด็นหลักที่เป็นหัวใจของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นั้น ให้ความสำคัญกับประเด็นร่วมและประเด็นบูรณาการสำคัญที่ต้องนำมาประกอบการพิจารณาการจตุสรองงบประมาณและการถ่ายทอดลงในรายละเอียดสำหรับการติดตามประเมินผลการปฏิบัติเพื่อให้การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติเกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างจริงจัง โดยจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากรสังคมสูงวัยสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2558 และเกิดการขาดแคลนแรงงาน ผลิตภาพแรงงานต่ำ คุณภาพคนยังมีปัญหาในทุกช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ แรงงานมีปัญหาทั้งในเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพโดยที่จำนวนไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีดังนี้

1.1 การพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

1.2 การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยในทุกช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ต่อสังคมส่วนรวม

1.3 การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้ง การให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน วัยแรงงานเน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดงานทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ วัยสูงอายุเน้นพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์

1.4 การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคตอย่างสำคัญ

1.5 การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับและยกระดับ การเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อ การเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.6 การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดี เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพและการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ในการดูแลสุขภาพ การพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย การใช้มาตรการทางกฎหมายและภาษีในการควบคุมและส่งเสริมอาหารและผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ การสร้างกลไกในการจัดทำนโยบาย สาธารณะที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

2. การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไปยังต้องมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งการปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ต่อเนื่องจากที่ได้ผลักดันในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และมุ่งเน้นมากขึ้นในเรื่องการเพิ่มทักษะแรงงานและการใช้นโยบายแรงงานที่สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเสริมสร้างรายได้สูงขึ้น ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ มีดังนี้

2.1 การสร้างโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด โดยจัดบริการของรัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข ให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างมีเงื่อนไขเพื่อป้องกันการเปลี่ยนมือผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินให้แก่กลุ่มคนจนในภาคเกษตรที่ไร้ที่ดินทำกิน การพัฒนาทักษะของกลุ่มเป้าหมายให้สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ การพัฒนาระบบการประกันภัยพิชผล การจัดตั้งธนาคารที่ดิน และการพัฒนาองค์กรการเงินฐานราก

2.2 การกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้มีการกระจายตัวอย่างเป็นธรรม สร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ รวมทั้งการปรับกฎหมายกฎระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

3. การฟื้นฟูพื้นฐานด้านความมั่นคงที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติของผู้มีความเห็นต่างทางความคิด และอุดมการณ์ บนพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการเตรียมการรับมือกับอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า

4. การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย ในระบบการบริหารจัดการภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนา ธรรมาภิบาลในภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านระบบการบริหารงานและบุคลากร ในส่วนการบริหาร จัดการภาครัฐ ให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสม ระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่น

3. พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558 มี 43 มาตรา ประกอบด้วยบททั่วไป : มี 5 มาตรา กล่าวถึงคำนิยามต่าง ๆ และกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้และประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 5 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาลสรุปได้ดังนี้

หมวด 1 : ว่าด้วยคณะกรรมการกำลังพลสำรอง

คณะกรรมการกำลังพลสำรองมี 9 มาตรา กำหนดให้มีคณะกรรมการกำลังพลสำรอง เรียกโดยย่อ “คกส.” มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรี มอบหมายเป็นประธาน กรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นรองประธานกรรมการ กรณีที่มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นรองประธาน กรรมการคนที่สอง กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 19 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม, ปลัดกระทรวงการคลัง, ปลัดกระทรวงคมนาคม, ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงแรงงาน, ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, เลขาธิการ, คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ, บัญชาการทหารสูงสุด, ผู้บัญชาการทหารบก, ผู้บัญชาการทหารเรือ, ผู้บัญชาการทหารอากาศ, ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ, ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม, เจ้ากรมเสมียนตรา, เจ้ากรมพระธรรมนูญ เจ้ากรมกำลังพลทหาร, เจ้ากรมยุทธการทหาร และผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อเสนอแนะของกรรมการ โดยตำแหน่งจำนวนไม่เกิน 5 คน โดยให้เจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหมเป็นกรรมการและเลขานุการ ให้เจ้ากรมกำลังพลทหารบก เจ้ากรมกำลังพลทหารเรือ เจ้ากรมกำลังพลทหารอากาศ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โดย คกส.มีหน้าที่เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับกิจการกำลังพลสำรอง และการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกำลังพลสำรอง กำหนดแนวทางการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกิจการกำลังพลสำรอง เสนอแนะแผนการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองและกำลังพลสำรองอื่น ๆ ตลอดจนเสนอแนะการกำหนดสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่กำลังพลสำรองและนายจ้างที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้ลูกจ้างซึ่งเป็นกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหาร

หมวด 2 : ว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง

กิจการกำลังพลสำรองมี 20 มาตรา กล่าวถึงการรับบุคคลเขาเป็นกำลังพลสำรอง และหน้าที่ของกำลังพลสำรอง การรับบุคคลเข้าเป็นกำลังพลสำรอง ดำเนินการได้ 2 วิธี คือ วิธีแรก รับสมัครจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด อาทิเช่น ต้องเป็นผู้ที่ไม่มีโรคซึ่งขัดต่อการรับราชการทหาร วิธีที่สอง คัดเลือกจากทหารกองหนุน หรือทหารกองเกินตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 และคัดเลือกจากนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน นายทหารสัญญาบัตรนอกราชการ นายทหารสัญญาบัตรนอกกองตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตร พ.ศ.2482 ผู้ที่ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติและได้รับการคัดเลือกบรรจุรายชื่อ ลงในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยทหารแล้ว กระทรวงกลาโหมจะแจ้งให้กำลังพลสำรองทราบถึงตำแหน่งและหน่วยที่ตนสังกัด รวมถึงจะแจ้งให้นายจ้างทราบ กำลังพลสำรองมีหน้าที่รับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อปฏิบัติราชการ เพื่อทดลองความพร้อม และในการระดมพล โดยกำหนดให้กำลังพลสำรองมีหน้าที่ตามชั้นยศและตำแหน่ง เช่นเดียวกับทหารประจำการหรือทหารกองประจำการ การเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารทุกประเภท จะอยู่ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด กรณีเกิดภัยพิบัติ สาธารณภัย เมื่อกระทรวงกลาโหมได้รับการร้องขอจากกระทรวงมหาดไทยหรือหน่วยงานอื่น ๆ กระทรวงกลาโหมจะทำการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการ โดยนำกำลังพลสำรองเข้าปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับทหารประจำการ เพื่อแก้ไขปัญหาภัยพิบัติที่เกิดขึ้น และหากเกิดการสู้รบขนาดใหญ่ จะทำการเรียกระดมพลโดยเรียกกำลัง

พลสำรองมาปฏิบัติ หน้าที่ร่วมกับทหารประจำการเข้าทำการสู้รบเพื่อป้องกันประเทศในเวลาปกติจะทำการเรียกกำลังพลสำรอง เพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร ตามห้วงระยะเวลาที่กำหนด

หมวด 3-4 : ว่าด้วยวินัยและสิทธิประโยชน์

วินัยและสิทธิประโยชน์มี 2 มาตรา กล่าวคือ กำลังพลสำรองที่เข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ต้องอยู่ในวินัยทหาร และจะได้รับสิทธิประโยชน์หลายประการเช่น ค่าตอบแทน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าเช่าที่พัก การรักษาพยาบาล การแต่งตั้งยศ และสิทธิประโยชน์อื่นตามระเบียบที่กำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง สำหรับสิทธิประโยชน์ของนายจ้างซึ่งเดิมไม่มีกำหนดไว้ในกฎหมายใด กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกำลังพลสำรอง (คกส.) เป็นผู้พิจารณา

หมวด 5 : ว่าด้วยบทกำหนดโทษ

บทกำหนดโทษมี 4 มาตรา กำหนดว่า กำลังพลสำรองที่หลีกเลี่ยง ชดชืน ไม่เข้ารับราชการทหารประเภทต่าง ๆ จะมีโทษทางอาญา มีทั้งจำทั้งปรับ บทเฉพาะกาลมี 3 มาตรากำหนดให้การรับบุคคลเข้าเป็นกำลังพลสำรองให้กระทำได้เมื่อพ้นกำหนดสองร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้ และการดำเนินการออกกฎกระทรวง ข้อบังคับหรือระเบียบให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ ในปัจจุบันเมื่อพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วเมื่อ 30 ธันวาคม 2558 กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมในฐานะสำนักงานเลขานุการของคกส.ได้จัดชุดเจ้าหน้าที่ไปอบรม สัมมนา บรรยายพิเศษ เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ส่วนราชการทหาร ส่วนราชการ พลเรือน หน่วยงานเอกชน สถานประกอบการ นายจ้างและลูกจ้าง เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ และการมีส่วนร่วมตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

4. กฎกระทรวง กิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ.2559

สาระสำคัญของกฎกระทรวง กิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ.2559 ฉบับนี้มี 10 ข้อ ประกอบด้วย 4 หมวด โดยสรุปได้ ดังนี้

หมวด 1 : ว่าด้วยการกำหนดเวลาการเป็นกำลังพลสำรอง

การกำหนดเวลาการเป็นกำลังพลสำรอง การยกเว้นการเป็นกำลังพลสำรอง และการพ้นจากการเป็นกำลังพลสำรอง มี 3 ข้อ กำหนดว่า

ข้อ 1 การเป็นกำลังพลสำรองให้มีกำหนดเวลาคราวละหกปีนับแต่วันที่บรรจุรายชื่ออยู่ในบัญชีบรรจุกำลัง

ข้อ 2 บุคคลตามมาตรา 15 (2) ให้ได้รับการยกเว้นการเป็นกำลังพลสำรอง อาทิ ทหารกองเกินที่ยังไม่พ้นหน้าที่ในการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารคนพิการทุพพลภาพหรือบุคคลที่มีโรคตามบัญชีแนบท้ายกฎกระทรวงหรือมีความพิการหรือโรคอื่นใดซึ่งคณะกรรมการแพทย์ที่กระทรวงกลาโหมกำหนดมีความเห็นว่าไม่สมควรเป็นกำลังพลสำรอง คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือน ไร้ความสามารถ พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ที่เป็นเปรียญ และพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ที่มีตำแหน่งตั้งแต่เจ้าอาวาสขึ้นไป นักบวชในพระพุทธศาสนาจีนิกายหรือนิกายที่มีสมณศักดิ์ หรือพระภิกษุ สามเณร และนักบวช

ในพระพุทธศาสนาจีนิกายหรืออนัมนิกายซึ่งเป็นนิกายธรรมตามทีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
รับรอง อีหม่าม คอเต็บบิหลัน ในศาสนาอิสลาม เจ้าอธิการวัดและผู้ช่วยเจ้าอธิการวัดที่เจ้าอธิการวัด
รับรอง สำหรับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก หรือหัวหน้าสำนัก หรือเจ้าหน้าที่ หรือผู้ช่วยหัวหน้า
ในสำนักสอนศาสนาสำนักใหญ่ที่หัวหน้าสำนักรับรอง สำหรับศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์และ
บุคคลในศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาตามที่กระทรวงกลาโหมประกาศ กำหนด บุคคล
ซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ บุคคลซึ่งรับโทษจำคุกอยู่โดยคำพิพากษาของศาล และบุคคล
ซึ่งเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวหรือหลายครั้ง รวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไป

ข้อ 3 ให้กำลังพลสำรองพ้นจากการเป็นกำลังพลสำรองตามมาตรา 19 (3) ในกรณี
ตาย เป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็นคนที่พิการทุพพลภาพหรือบุคคลที่มีโรคตามบัญชีแนบท้าย กฎกระทรวง
นี้หรือมีความพิการหรือโรคอื่นใดซึ่งคณะกรรมการแพทย์ตามที่กระทรวงกลาโหม กำหนด มีความเห็น
ว่าไม่สมควรเป็นกำลังพลสำรอง คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ถูกถอนสัญชาติ
ไทย สละสัญชาติไทย หรือแปลงสัญชาติเป็นคนต่างด้าวได้รับโทษจำคุกอยู่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้
จำคุกตั้งแต่หกปีขึ้นไป เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด ลหุโทษ
ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามในการเป็นกำลังพลสำรองตามที่กำหนดในข้อบังคับที่ออกตาม
มาตรา 15 พันราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร เว้นแต่ผู้ที่สมัครเข้าเป็นกำลัง
พลสำรองตามมาตรา 15 (1)

หมวด 2 : การผ่อนผันให้กำลังพลสำรองไม่ต้องเข้ารับราชการทหาร

การผ่อนผันให้กำลังพลสำรองไม่ต้องเข้ารับราชการทหารมี 5 ข้อ กำหนดว่า ข้อ 4
กำลังพลสำรองที่อาจขอรับการผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อ
ตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร และเพื่อทดลองความพร้อม ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร และนักบวช
ในพระพุทธศาสนาจีนิกายหรืออนัมนิกาย บุคคลในศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนา
และมีใช้บุคคลที่ได้รับการยกเว้นการเป็นกำลังพลสำรอง อีหม่าม คอเต็บ บิหลัน ในศาสนาอิสลาม
เจ้าอธิการวัดและผู้ช่วยเจ้าอธิการวัดที่เจ้าอธิการวัดรับรอง สำหรับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก
หรือหัวหน้าสำนัก หรือเจ้าหน้าที่ หรือผู้ช่วยหัวหน้าในสำนักสอนศาสนาสำนักใหญ่ที่หัวหน้าสำนัก
รับรอง สำหรับศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ และบุคคลในศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของ
ศาสนาตามที่กระทรวงกลาโหมประกาศกำหนด ครูซึ่งสอนประจำเฉพาะวิชาหรือประจำทำการสอน
นักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาไม่น้อยกว่าสิบห้าคนเป็นปกติ และมีเวลาสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่าสิบ
แปดชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาลงมา หรือไม่น้อย
กว่าสิบห้าชั่วโมงสำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา โดยเป็นครูซึ่ง
สอนอยู่ในสถานศึกษาตามประเภทที่กระทรวงกลาโหมประกาศกำหนด และบุคคลซึ่งรัฐมนตรี
เห็นสมควรผ่อนผันเป็นพิเศษเฉพาะคราว ข้อ 5 ให้บุคคลตามข้อ 4 แจ้งต่อเจ้าอาวาสวัดซึ่งบุคคลนั้นมีที่
อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ หัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานซึ่งผู้นั้นสังกัดอยู่
หรือผู้บังคับหน่วยทหารที่กำลังพลสำรองมีรายชื่อบรรจุอยู่ แล้วแต่กรณี และให้ผู้ได้รับแจ้งจัดทำบัญชี
รายชื่อของบุคคลดังกล่าว ส่งไปยังหน่วยทหารที่กำลังพลสำรองมีรายชื่อบรรจุอยู่ภายในสิบห้าวันนับแต่
วันที่ได้รับแจ้ง ให้หน่วยทหารที่ได้รับแจ้งจัดทำบัญชีรายชื่อของบุคคลดังกล่าวส่งไปยังกระทรวงกลาโหม
ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง การผ่อนผันให้มีผลตั้งแต่วันที่รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรี

มอบหมายอนุมัติการแจ้งและการจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบที่กระทรวงกลาโหมประกาศกำหนด ข้อ 6 ในกรณีที่กำลังพลสำรองพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ 4 ให้ผู้ซึ่งได้รับแจ้งตามข้อ 5 (1) แล้วแต่กรณี จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลดังกล่าว ตามแบบที่กระทรวงกลาโหมประกาศกำหนด แล้วดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 5 (1) ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบให้การผ่อนผันตามข้อ 5 เป็นอันสิ้นสุดตั้งแต่วันที่บุคคลนั้นพ้นจากฐานะตามที่กำหนดไว้ในข้อ 4 หรือตั้งแต่วันที่การผ่อนผันเป็นพิเศษ เฉพาะคราวสิ้นสุดลง ข้อ 7 กำลังพลสำรองที่ประสงค์ขอผ่อนผันไม่ต้องเข้ารับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการและการระดมพล ให้แจ้งไปยังหน่วยทหารที่กำลังพลสำรองมีรายชื่อบรรจุอยู่ โดยให้หน่วยทหารดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 5 (2) ภายใน สิบห้าวัน การผ่อนผันให้ มีผลตั้งแต่วันที่รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายอนุมัติและให้การผ่อนผันเป็นอันสิ้นสุดตั้งแต่วันที่ การผ่อนผันเป็นพิเศษเฉพาะคราวสิ้นสุดลง ข้อ 8 ในกรณี จำเป็นเพื่อการป้องกันประเทศ รัฐมนตรีจะ ยกเลิกการผ่อนผันให้แก่ กำลังพลสำรองตามข้อ 5 หรือ ข้อ 7 ในการเรียกกำลังพลสำรองหรือการ ระดมพลคราวใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

หมวด 3 : กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นการหลีกเลี่ยงชัดเจนไม่เข้ารับราชการทหาร

กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นการหลีกเลี่ยงชัดเจนไม่เข้ารับราชการทหาร มี 1 ข้อ กำหนดว่าใน กรณีดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นกำลังพลสำรองหลีกเลี่ยงชัดเจนไม่เข้ารับราชการทหารตามมาตรา 29 (2) และ (7) อาทิ ออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศโดยมีหนังสือรับรองจากทางราชการ หรือหน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้องไปทำงานต่างประเทศโดยมีหนังสือรับรองจากกระทรวงแรงงาน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ เกี่ยวข้องไปดูงานหรือไปทำการศึกษาวิจัย ณ ต่างประเทศ โดยมีหนังสือรับรองจากทางราชการหรือ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กรณีที่กล่าวมานี้ต้องได้รับการผ่อนผันเฉพาะคราวจากรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่ง รัฐมนตรีมอบหมาย อีกทั้งกรณีต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และได้แจ้งให้พนักงาน เจ้าหน้าที่ทราบภายในสามวันทำการนับแต่วันที่พ้นจากการคุมขัง กำลังพล สำรองซึ่งจำเป็นต้องหาเลี้ยงบิดาหรือมารดา ซึ่งไร้ความสามารถ หรือพิการ ทุพพลภาพ หรือชรา จน หาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู แต่ถ้ามีบุตรหลายคนจะต้องถูกเรียกเข้ารับราชการทหารพร้อม กัน คงผ่อนผันให้คนเดียวตามแต่บิดาหรือมารดาจะเลือก โดยได้รับอนุมัติจากผู้บังคับหน่วยทหารที่ กำลังพลสำรอง มีรายชื่อบรรจุอยู่กำลังพลสำรองซึ่งจำเป็นต้องหาเลี้ยงบุตร ซึ่งมารดาหรือบิดาตาย ไร้ ความสามารถ หรือพิการ ทุพพลภาพ และกำลังพลสำรองซึ่งจำเป็นต้องหาเลี้ยงพี่หรือน้องร่วมบิดา มารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ซึ่งบิดาหรือมารดาตาย ทั้งนี้เมื่อบุตรหรือพี่หรือน้องนั้นหาเลี้ยงชีพ ไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู โดยได้รับอนุมัติจากผู้บังคับหน่วยทหารที่กำลังพลสำรองมีรายชื่อบรรจุอยู่

หมวด 4 : การแจ้งคำสั่งเรียกระดมพล

การแจ้งคำสั่งเรียกระดมพลโดยวิธีการอื่นมี 1 ข้อ กำหนดว่าในกรณีที่เมื่อแจ้ง คำสั่งเรียกระดมพลตามวิธีการที่กำหนดในมาตรา 31 ได้ ให้แจ้งคำสั่งดังกล่าวทางโทรศัพท์ โทรสาร จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดที่กำลังพลสำรองแจ้งช่องทางการติดต่อไว้ และให้ถือว่ากำลังพลสำรองได้รับการแจ้งคำสั่งเรียกระดมพลแล้วนับแต่วันที่แจ้ง ในกรณีที่เมื่อแจ้ง ดำเนินการแจ้งคำสั่งโดยวิธีการตามนั้นได้ ให้ประกาศแจ้งสั่งเรียกระดมพลทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุ

โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลาย หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามวันติดต่อกัน และให้ถือว่ากำลังพลสำรองได้รับการแจ้งคำสั่งเรียกระดมพลเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ต้องประกาศ

5. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ.2559

สาระสำคัญของข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเตรียมพล พ.ศ.2515 ฉบับนี้มี 9 หมวด 1 บทเฉพาะกาล โดยสรุปได้ ดังนี้

หมวด 1 : บททั่วไป

บททั่วไป ประกอบด้วย 1 ข้อ ว่าด้วยเรื่องความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกำลังพลสำรองทั้งสิ้น 26 คำ ได้แก่ กำลังพลสำรอง กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม กำลังพลสำรองกำลังกึ่งทหาร เป็นต้น

หมวด 2 : พนักงานเจ้าหน้าที่

พนักงานเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย 3 ข้อ ว่าด้วยเรื่อง

1. ให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ อาทิ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหม ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน เจ้ากรมกำลังพลทหารบก เจ้ากรมกำลังพลทหารเรือ เจ้ากรมกำลังพลทหารอากาศ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก และผู้อำนวยการกองที่รับผิดชอบสายงานกิจการกำลังพลสำรอง เป็นต้น

2. อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนี้

2.1 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการรับบุคคลเข้าเป็นกำลังพลสำรอง

2.2 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการบรรจุรายชื่อกำลังพลสำรองในบัญชีบรรจุกำลังการเปลี่ยนแปลงการบรรจุรายชื่อกำลังพลสำรอง การเปลี่ยนแปลงสถานที่ติดต่อของกำลังพลสำรอง การเปลี่ยนชื่อตัว - ชื่อสกุล หรือแก้ไขเลขประจำตัวประชาชนของกำลังพลสำรอง รวมถึงรายงานการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในเรื่องต่าง ๆ ข้างต้นให้หน่วยที่เกี่ยวข้องทราบ

2.3 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจลงชื่อในคำสั่งเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหาร แล้วแต่กรณี

2.4 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งหรือปิดหนังสือแจ้งการบรรจุรายชื่อกำลังพลสำรองในบัญชีบรรจุกำลัง หรือส่งหรือปิดคำสั่งเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารให้กับกำลังพลสำรอง ณ สถานที่ที่กำลังพลสำรองระบุไว้ในขณะสมัครเข้าเป็นกำลังพลสำรอง หรือตามภูมิลำเนาทหารแล้วแต่กรณี

2.5 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อกำลังพลสำรองที่หลีกเลี่ยงขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเรียกกำลังพลสำรอง เข้ารับราชการทหาร หรือมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง มาเพื่อให้ถ้อยคำส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสาร ข้อมูล หรือหลักฐานอื่นใดที่อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้

2.6 ดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ตามที่กฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรองกำหนด หรือตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมาย

หมวด 3 : การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง

การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง ประกอบด้วย 8 ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการรับสมัครหรือคัดเลือกกำลังพลสำรองที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เหมาะสม เพื่อบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยทหาร ตามลักษณะการใช้กำลังพลสำรอง คือ เสริมกำลัง เพิ่มเติมกำลัง ทดแทนกำลัง และขยายกำลัง เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของกระทรวงกลาโหมตามที่กฎหมายกำหนด

2. หลักเกณฑ์การรับสมัครบุคคลเข้าเป็นก ำลังพลส ารอง ได้แก่

2.1 มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด

2.2 เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง

เป็นประมุข

2.3 ไม่เป็นผู้ที่มีร่างกายพิการ ทูพพลภาพ หรือมีโรคที่ขัดต่อการเป็นกำลังพลสำรองตามกฎกระทรวงที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง

2.4 ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีงาม

2.5 ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

2.6 ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกให้ออกหรือถูกปลดจากราชการ เพราะมีความผิดหรือมีมลทินหรือมีัวหมอง

2.7 ไม่เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างพักราชการ

2.8 ไม่เป็นผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา หรืออยู่ในระหว่างการดำเนินคดีของศาล เว้นความผิดฐานประมาท หรือลหุโทษ

2.9 เป็นทหารกองเกินที่พ้นหน้าที่ในการตรวจเลือกทหารกองเกิน เข้ารับราชการทหารกองประจำการ เว้นแต่เป็นผู้ที่สมัครเข้าเป็นกำลังพลสำรองว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

2.10 ไม่เป็นพระภิกษุ สามเณร หรือนักบวชในศาสนาอื่น

หมวด 4 : การผลิตกำลังพลสำรอง

การผลิตกำลังพลสำรอง ประกอบด้วย 3 ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การผลิตกำลังพลสำรอง หมายถึง กรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นกำลังพลสำรอง

2. แหล่งที่มาของกำลังพลสำรอง มีดังนี้

2.1 เป็นผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหารรวมถึงผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารจากต่างประเทศ ซึ่งกระทรวงกลาโหมรับรองวิทยฐานะเทียบเท่ากับผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหารและสำเร็จการศึกษาซึ่งกระทรวง ศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่า

2.2 เป็นทหารประจำการที่ลาออกจากราชการทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

2.3 เป็นทหารกองประจำการที่รับราชการครบกำหนดแล้วปลดเป็นกองหนุนตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

2.4 เป็นทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

2.5 เป็นบุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

3. ให้ศูนย์การกำลังพลสำรอง หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหารหรือหน่วยทหารตามที่มีส่วนราชการกำหนดดำเนินการเพื่อให้ได้มาของบุคคลตามระเบียบหลักสูตรที่มีส่วนราชการกำหนด

หมวด 5 : การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง

การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง ประกอบด้วย 3 ข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง หมายถึง การฝึกศึกษา อบรม ให้แก่กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ ตามตำแหน่งหน้าที่บรรจุ การปฏิบัติภารกิจที่ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ รวมทั้งการให้การศึกษากำลังพลสำรองตามแนวทางการรับราชการทหาร

2. การฝึกศึกษากำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน

2.1 การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง เมื่อมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อตรวจสอบให้มีการฝึกศึกษา อบรม ในเรื่องที่กำลังพลสำรองควรทราบ เป็นการกระตุ้นเตือนหรือเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้กำลังพลสำรองตื่นตัวและมั่นใจว่าตนยังเป็นกำลังพลสำรองอยู่เสมอ โดยมอบให้หน่วยกำลังพลสำรอง หรือหน่วยทหารตามที่มีส่วนราชการกำหนด ทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกกำลังพลสำรอง

2.2 การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง เมื่อมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อฝึกวิชาทหาร ให้มีการฝึกศึกษา อบรม ในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

2.2.1 การฝึกหรือทบทวนวิชาทหารรวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม ในแต่ละตำแหน่งเป็นรายบุคคลหรือเป็นหน่วยให้มีความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมอบให้หน่วยกำลังพลสำรอง หรือหน่วยทหารตามที่มีส่วนราชการกำหนด ทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกกำลังพลสำรอง

2.2.2 การฝึกศึกษาหลักสูตรตามแนวทางการรับราชการทหารให้กำลังพลสำรองได้รับการศึกษาในหลักสูตร ตามแนวทางการรับราชการทหาร และหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ เช่นเดียวกับทหารประจำการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหารโดยอนุโลม และปรับลดเวลาการฝึกศึกษาเพื่อให้กำลังพลสำรองมีความรู้ ความสามารถเฉพาะตำแหน่งที่บรรจุ โดยมอบให้หน่วยทหารตามที่มีส่วนราชการกำหนด ทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกศึกษากำลังพลสำรอง

2.3 การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง เมื่อมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการ ให้มีการฝึกศึกษา อบรม ในเรื่องดังต่อไปนี้

2.3.1 การฝึกปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ตั้งหน่วยทหารโดยมอบให้หน่วยกำลังพลสำรอง หรือหน่วยทหารตามที่มีส่วนราชการกำหนด ทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกกำลังพลสำรอง

2.3.2 การฝึกปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะโดยมอบให้หน่วยกำลังพลสำรอง หรือหน่วยทหารตามที่มีส่วนราชการกำหนด ทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกกำลังพลสำรอง

2.3.3 การฝึกปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหากจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมอบให้หน่วยกำลังพลสำรองหรือหน่วยทหารตามที่มีส่วนราชการกำหนด ทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกกำลังพลสำรอง

2.4 การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง เมื่อมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อทดลองความพร้อม ให้มีการฝึกศึกษา อบรม ในเรื่องการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติทางทหาร เพื่อเตรียมรับสถานการณ์หรือเมื่อมีการระดมพล โดยมอบให้หน่วยกำลังพลสำรอง หรือหน่วยทหาร ตามที่ส่วนราชการกำหนดทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกกำลังพลสำรอง

3. การฝึกศึกษากำลังพลสำรองเตรียมพร้อม เป็นการเรียกกำลังพลสำรอง เข้ารับราชการทหารในการระดมพล เพื่อให้กำลังพลสำรองมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีการระดมพล โดยมอบให้หน่วยกำลังพลสำรองหรือหน่วยทหาร ตามที่ส่วนราชการกำหนดทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกกำลังพลสำรอง

หมวด 6 : การควบคุมกำลังพลสำรอง

1. การควบคุมกำลังพลสำรอง หมายถึง การปฏิบัติเพื่อดำรงการติดต่อกับกำลังพลสำรองเพื่อให้ทราบสภาพต่าง ๆ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดในงานด้านกิจการกำลังพลสำรอง

2. การควบคุมกำลังพลสำรองทางบัญชี

2.1 กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน ให้หน่วยกำลังพลสำรอง หรือหน่วยทหารตามที่ส่วนราชการกำหนด ดำเนินการควบคุมกำลังพลสำรองทางบัญชีตามแบบบัญชีบรรจุกำลังที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเตรียมพล พ.ศ.2515 เป็นระยะเวลาคราวละ 6 ปี โดยอนุโลม

2.2 กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม ให้มณฑลทหารบก หรือหน่วยทหารตามที่ส่วนราชการกำหนด ดำเนินการควบคุมกำลังพลสำรองทางบัญชีตามแบบบัญชีบรรจุกำลัง ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเตรียมพล พ.ศ.2515 เป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 ปี โดยอนุโลม

3. การควบคุมกำลังพลสำรองทางการปฏิบัติ

3.1 กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน ให้หน่วยกำลังพลสำรอง หรือหน่วยทหารตามที่ส่วนราชการกำหนด ดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ดำรงการติดต่อกับกำลังพลสำรองของตนเป็นประจำทุกเดือนอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือสื่อสารชนิดต่าง ๆ และอาศัยประโยชน์จากการติดต่อเพื่อให้กำลังพลสำรองได้ตระหนักถึงหน้าที่ของกำลังพลสำรองที่มีต่อประเทศชาติ ตลอดทั้งหาวิธีการที่จะให้กำลังพลสำรองได้ติดต่อกับหน่วยต้นสังกัดโดยต่อเนื่องเช่นเดียวกัน

3.1.2 จัดชุดเจ้าหน้าที่พบปะ และเยี่ยมเยียนกำลังพลสำรองที่มีรายชื่อบรรจุอยู่ในบัญชีบรรจุกำลัง กำหนดแผนงานให้กำลังพลสำรองมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณกุศลและเชิญกำลังพลสำรองมาร่วมกิจกรรมของหน่วยในโอกาสต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและกำลังพลสำรองของหน่วยอย่างต่อเนื่องและแน่นแฟ้น ตลอดระยะเวลาที่อยู่ในความควบคุมของหน่วยต้นสังกัด

3.2 กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม ให้มณฑลทหารบก หรือหน่วยทหารตามที่ส่วนราชการกำหนด ดำเนินการประชาสัมพันธ์เป็นส่วนรวมในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้กำลังพลสำรองเกิดทัศนคติที่ดีระหว่างกำลังพลสำรองกับหน่วยต้นสังกัด โดยอาศัยเครื่องมือประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อทราบสภาพและภูมิฐานะที่แท้จริงของกำลังพลสำรองเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง

หมวด 7 : การเรียกกำลังพลสำรองหรือการระดมพล

การเรียกกำลังพลสำรองหรือการระดมพล ประกอบด้วย 9 ข้อ มีสาระสำคัญ ได้แก่

1. การเรียกกำลังพลสำรองหรือการระดมพล หมายถึง กรรมวิธีในการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารตามความมุ่งหมายของการเรียกกำลังพลสำรอง เพื่อตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหารเพื่อปฏิบัติราชการ หรือเพื่อทดลองความพร้อมพร้อมและการระดมพล

2. การเรียกพลสำรองเพื่อตรวจสอบ ให้กระทำในเวลาปกติปีละไม่เกิน 1 วัน มีความมุ่งหมาย ดังนี้

2.1 ทดสอบผลการเรียก โดยให้กำลังพลสำรองซึ่งถูกเรียกเข้ามารายงานด้วยตนเอง ณ ตำบล วันและเวลาที่กำหนดให้ เพื่อตรวจสอบการเดินทาง เพื่อให้เกิดความคุ้นชินต่อการเรียกและเพื่อทราบสถิติที่เรียกได้

2.2 ตรวจสอบบัญชีเป็นรายบุคคลเพื่อทราบว่า ยังมีตัวจริงและหลักฐานถูกต้องหรือไม่

2.3 ทดสอบและตรวจสอบขนาดเครื่องแต่งกาย ตรวจร่างกาย

2.4 อบรมและบรรยายเรื่องที่ควรทราบ หรือชี้แจง และทบทวนหน้าที่ของกำลังพลสำรอง

2.5 ชักซ้อมวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหาร

3. การเรียกกำลังพลสำรองเพื่อฝึกวิชาทหาร ให้กระทำตั้งแต่ในเวลาปกติ ปีละไม่เกิน 60 วัน เว้นแต่ ผู้ที่เข้าเป็นกำลังพลสำรอง ที่สมัครเข้าเป็นกำลังพลสำรองตามข้อบังคับ ส่วนราชการ อาจเรียกกำลังพลสำรอง เพื่อฝึกวิชาทหารได้ตามความเหมาะสม มีความมุ่งหมายดังนี้

3.1 ฝึกทบทวนวิชาทหาร รวมถึงการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง ตามแนวทางการรับราชการทหาร

3.2 ฝึก ศึกษา อบรม ตามความชำนาญทางทหาร ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ชักซ้อมวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหาร

4. การเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการ ให้กระทำเป็นการชั่วคราวและเท่าที่จำเป็นตามที่ส่วนราชการกำหนด มีความมุ่งหมาย ดังนี้

4.1 ปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ตั้งหน่วยทหาร

4.2 ปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ

4.3 ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.4 ปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นการปฏิบัติทางทหารนอกเหนือจากสงคราม

5. การเรียกกำลังพลสำรองเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม ให้กระทำได้ตั้งแต่ในเวลาปกติ เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ มีความมุ่งหมาย ดังนี้

5.1 เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติการทางทหาร เพื่อเตรียมรับสถานการณ์ที่อาจเกิดในระยะอันใกล้ เมื่อมีการระดมพล

5.2 ทดสอบแผนป้องกันประเทศ หรือแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

5.3 ฝึกอบรมเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การระดมพล ให้กระทำได้ในเวลาที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือกรณีที่มีการรบหรือการสงคราม จนถึงขั้นที่ต้องมีการระดมสรรพกำลังของชาติมีความมุ่งหมาย ดังนี้

6.1 ป้องกันประเทศตามแผนป้องกันประเทศ

6.2 แก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติสาธารณะ

6.3 ป้องกันหรือปราบปรามการจลาจล

6.4 ขยายกำลังตามอัตราสงคราม การระดมพล กระทำได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามนั้น

7. ให้กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน มีหน้าที่เข้ารับราชการทหารตามข้อ 2- 5 ของข้อบังคับ

8. ให้กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม มีหน้าที่เข้ารับราชการทหารตามข้อ 5 ของข้อบังคับ

9. ผู้มีอำนาจสั่งการและลงชื่อในคำสั่งเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารตามข้อบังคับคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อบังคับ

หมวด 8 : การจัดเตรียม อำนาจการ และดำเนินการ

การจัดเตรียม อำนาจการ และดำเนินการในกิจการกำลังพลสำรองประกอบด้วย 3 ข้อ มีสาระสำคัญ ได้แก่

1. ให้กรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จัดทำแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม ห้วงระยะเวลา 5 ปี เพื่อกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองในระดับกระทรวงกลาโหม ในการจัดเตรียม อำนาจการประสานงานและดำเนินการในกิจการกำลังพลสำรองให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมในห้วงระยะเวลา ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ สนับสนุนกิจการกำลังพลสำรองรวมถึงดำเนินการรวบรวมแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการกำลังพลสำรองเพื่อขอรับการสนับสนุน งบประมาณจากรัฐบาลในการสนับสนุนให้กับส่วนราชการ

2. ให้กองบัญชาการกองทัพไทย จัดทำนโยบายหรือแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกองทัพไทยให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม และแผนนโยบายของหน่วยเหนือทุกระดับ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ในการจัดเตรียม อำนาจการและดำเนินการในกิจการกำลังพลสำรองเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3. ให้กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จัดทำแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของส่วนราชการ ห้วงระยะเวลา 5 ปี ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม เพื่อเป็นการจัดเตรียมกำลังพลสำรอง ให้เป็นไปตามเป้าหมายการจัดเตรียมกำลัง และแนวทางการใช้กำลังของเหล่าทัพ ที่สอดคล้องกับแผนป้องกันประเทศในแต่ละระดับ และยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมในห้วงระยะเวลารวมทั้งเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจการกำลังพลสำรอง

หมวด 9 : เบ็ดเตล็ด

เบ็ดเตล็ด ประกอบด้วย 2 ข้อ มีสาระสำคัญ ได้แก่

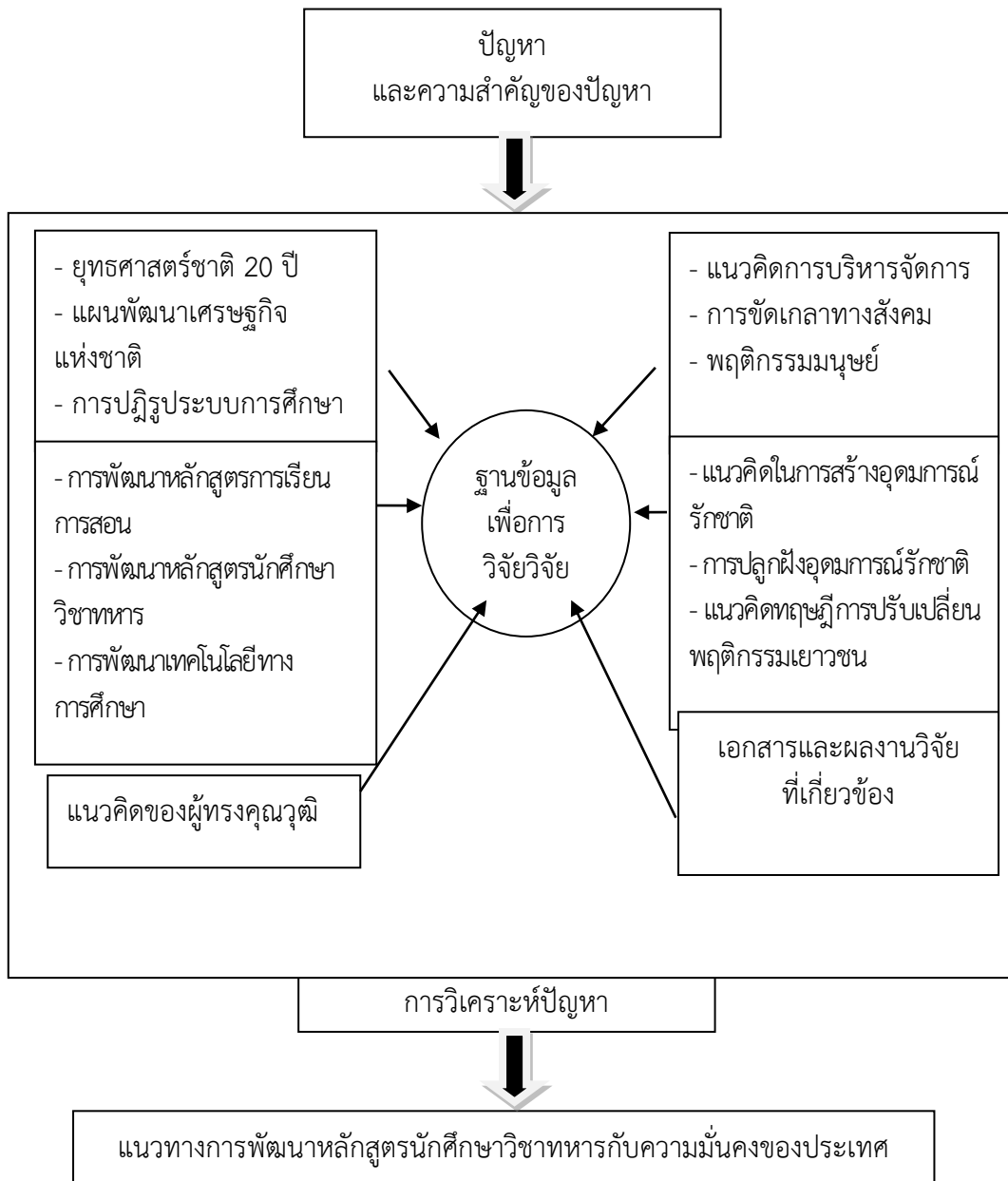
1. แบบบัญชีเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารประเภทต่าง ๆ ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเตรียมพล พ.ศ.2515 และที่กำหนดเพิ่มเติมโดยอนุโลม
2. ให้ส่วนราชการ มีอำนาจออกระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง ได้ตามความจำเป็น โดยไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประกาศิต อรดี (2553) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร ปีการศึกษา 2552 ของมณฑลทหารบกที่ 24 จากการศึกษาพบว่า การฝึกวิชาทหาร ของนักศึกษาวิชาทหาร ในความรับผิดชอบของศูนย์การกำลังสำรอง ศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบก และหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารจังหวัดทหารบก นับว่าเป็นหน่วยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้จริง เมื่อได้รับการบรรจุในระบบกำลังสำรองของกองทัพ ดังนั้นหน่วยที่ดำเนินการฝึกและรับผิดชอบการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จะต้องตระหนักและพึงระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งจะต้องไม่สร้างเงื่อนไขให้เกิดขึ้น อันจะเกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกองทัพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และต้องใช้เวลาในการแก้ไขให้กลับคืนสู่ความเชื่อมั่นความศรัทธาเช่นเดิม ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นควรจะได้รับการแก้ไขให้หมดไปจากทุกระดับ ตั้งแต่หน่วยระดับสูงลงมาจนถึงหน่วยที่รับผิดชอบการฝึกวิชาทหารโดยตรง

นิพนธ์ บรรพตเสต (2554) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรักษาดินแดน (ร.ด.) เข้าเป็นทหารกองประจำการของกองทัพบก จากการศึกษาพบว่าผลกระทบจากการนำนโยบายที่ต้องการให้ผู้เรียนรักษาดินแดนเข้ารับการศึกษาเลือกเป็นพลทหารกองประจำการของกองทัพบก ส่วนใหญ่จะกระทบกับตัวผู้ที่จะเข้ารับการศึกษาวิชาทหารกับผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาวิชาทหาร เพื่อต้องการให้ผู้เรียน ร.ด. ไม่ต้องการเข้ารับการเกณฑ์ทหาร ส่วนผลกระทบที่จะเกิดกับหน่วยงานคือ จะมีผู้เรียน ร.ด. ลดน้อยลงอาจส่งผลให้จำนวนของกำลังสำรองที่ได้จากผู้เรียนจบ ร.ด. ลดลง แต่จะเกิดผลดีกับกองทัพ คือกองทัพจะมีตัวเลือกในการคัดเลือกเข้าเป็นพลทหารกองประจำการมากขึ้น กองทัพจะได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้าเป็นพลทหารกองประจำการมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้กองทัพมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งผู้บังคับบัญชาชั้นสูงผู้กำหนดนโยบายผู้ที่เคยเรียน ร.ด. และผู้ฝึก นศท. มีความเห็นว่า นโยบายของผู้บังคับบัญชาที่จะนำผู้เรียนรักษาดินแดนเข้าเป็นพลทหารกองประจำการของกองทัพบกเป็นแนวความคิดที่เหมาะสมและเป็นไปได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับกองทัพในภาพรวม กล่าวคือจะมีตัวเลือกในการเข้ารับการศึกษาเลือกเป็นทหารกองประจำการมากขึ้นและมีผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเข้าเป็นทหารกองประจำการมากขึ้น นอกจากนี้ความต้องการของผู้ปกครองของผู้เรียนรักษาดินแดน และผู้เรียนรักษาดินแดน มีความต้องการที่จะปฏิบัติตามนโยบายในกรณีที่ต้องการให้ ผู้เรียนรักษาดินแดนเข้ารับการศึกษาเลือกเป็นพลทหารกองประจำการของกองทัพบกนั้น หากบุคคลดังกล่าวได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการ สิ่งที่ต้องการคือให้ลดวันรับราชการของผู้ที่จบ ร.ด., บรรจุผู้ที่จบ ร.ด. ลงในตำแหน่งที่ต้องการใช้ความรู้ ความสามารถ และให้ได้สิทธิประโยชน์เพิ่มมากขึ้นในด้านผลตอบแทนทั้งเพิ่มคะแนนพิเศษให้ในกรณีที่สมัครสอบบรรจุเข้ารับราชการ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

ในระยะเวลาที่ผ่านมา ทางกองทัพได้มีการพัฒนารูปแบบ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เสริมสร้าง เพิ่มศักยภาพให้กับหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารอย่างต่อเนื่องตลอดมา ทั้งในเนื้อหาวิชาการที่จะต้องถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่เป็นบุคคลพลเรือน ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรในกองทัพที่จะต้องเป็นผู้ให้ความรู้และถ่ายทอดวิทยาการให้กับนักเรียนนักศึกษาที่จะต้องมาเรียนในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งจากที่ผ่านมานั้นนักเรียนนศึกษาภายนอกที่เข้ามารับการศึกษามากจะมีความเข้าใจที่คาดเคลื่อนในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งส่วนใหญ่ที่มาเรียนในหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารมีเจตนาเพื่อที่จะไม่ต้องโดนเกณฑ์ทหาร สิ่งเป็นทัศนคติที่ต่างจากเจตนารมณ์ของกองทัพที่ตั้งเป้าหมาย โดยที่ต้องการให้บุคคลภายนอกได้เรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือในเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงในภาวะฉุกเฉินที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ซึ่งตอนนี้เหตุการณ์อาจจะเกิดแต่อนาคตก็ไม่แน่ว่าอาจจะเกิดขึ้นได้ ซึ่งทางกองทัพจะต้องมีความพร้อมอยู่เสมอและหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารก็เป็นหลักสูตรหนึ่งที่เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลพลเรือนในระดับนักเรียนนักศึกษาได้ตระหนักและเข้าใจ ตลอดจนมีการปรับทัศนคติให้มองเห็นความสำคัญของชาติ ศาสนา และการเทิดทูนพระมหากษัตริย์ และเป็นการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้มีสำนึกในการรักชาติ หวงแหนแผ่นดินไทย สร้างความรักและสามัคคีให้กับคนในชาติ ซึ่งเยาวชนในวันนี้จะเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า จึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารเพื่อช่วยให้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางของคนในชาติได้ โดยจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ทำให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามแผนนโยบายของภาครัฐที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

บทที่ 3

หลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาวิชาทหาร

การดำเนินงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ ผู้วิจัยได้พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการในการเพิ่มทักษะและพัฒนาหลักสูตรวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร โดยรวมแล้วจะมีสาเหตุในหลายๆ ด้าน ซึ่งได้แยกออกดังนี้

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันของการจัดหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบ เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งจะต้องรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย มีดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น สภาพะโลกร้อน ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมืองส่งผลให้ทรัพยากรถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว สร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการสร้างมลพิษจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทำให้เกิดภาวะโลกร้อนสูงขึ้น รวมทั้งการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของโลก โดยนำมาซึ่งความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมที่ประมาณค่ามิได้ ทุกประเทศต้องใช้ทรัพยากรในการแก้ปัญหา และผลกระทบที่ต่อเนื่องอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และสร้างภาระกับสังคมและงบประมาณของรัฐในระยะยาว การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้อง ปรับเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและเตรียมความพร้อมของครู การผลิตครูใหม่ที่มีสมรรถนะสูง ตามมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ ไปสู่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้รู้เท่า

พันการเปลี่ยนแปลง สามารถวิเคราะห์เพื่อป้องกัน ภัยธรรมชาติ บริหารจัดการ พัฒนา และรักษา สิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. การเปลี่ยนแปลงด้านการสาธารณสุข ความก้าวหน้าด้านการสาธารณสุขอันเนื่องจาก ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชากรมี อายุยืนยาวมากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ประชากรยังต้องเผชิญกับโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ที่มีความรุนแรงและเพิ่มมากขึ้น เช่น ไวรัส ซิกา ไข้หวัด COVID-19 และการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เพื่อรองรับการขยายตัวและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ระบบการบริการสาธารณสุขต้องเปลี่ยนมา เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และการแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผ่านระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้อย่างไม่มีขีดจำกัด

3. แนวโน้มความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคม การไม่ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่นิยมใช้ความรุนแรงได้แพร่กระจายไปสู่นานาประเทศมากขึ้น ความขัดแย้งในเชิงความคิดเห็นของคนในสังคมมีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความไม่สงบ ประชาชนมีความหวาดระแวงและขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประเทศขาดความมั่นคงและความสงบสุข อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศได้รับผลกระทบ ระบบการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ประชาชนสามารถคิดวิเคราะห์ มีเหตุผล เข้าใจและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างแต่ไม่แตกแยก รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีและสมานฉันท์

4. ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลกับการดำรงชีวิต นวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive Technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้วยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการ การทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่ จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้รู้เท่าทัน และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มี ทักษะและความรู้ในเรื่องดังกล่าว

โดยสรุป การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก ทั้งที่เป็นปัจจัย ภายนอกจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ 2558 (Millennium Development Goals : MDGs 2015) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และปัจจัยภายในประเทศ จากนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) และวิกฤตสังคมสูงวัย ล้วนมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากร

มนุษย์ของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาจึงต้องนำปัจจัย ทุกด้านมาประมวลและวิเคราะห์เพื่อ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579

ปัจจัยปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาทางการศึกษาในหลักสูตรวิชาทหาร

นักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) จัดเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่ง ซึ่งได้มาจากความสมัครใจ ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับอุดมศึกษา จึงมีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อพลังอำนาจของชาติ และมีความสำคัญต่อกองทัพ กล่าวคือเป็นส่วนเสริมให้กองทัพของ ประเทศมีความเข้มแข็ง สามารถทำการรบได้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน การฝึกนักศึกษา วิชาทหาร จึงเป็นงานยุทธศาสตร์ที่สำคัญของชาติงานหนึ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการตอบสนอง ยุทธศาสตร์ในการเตรียมกำลังส่วนหนึ่งของกองทัพ แล้วยังเป็นการสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ให้กับสังคมและประเทศชาติด้วย โดยเยาวชนเหล่านี้จะได้รับการหล่อหลอมถ่ายทอดในเรื่องอุดมการณ์ ความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ความมีระเบียบวินัย มีความอดทน ความเสียสละ รู้รักสามัคคี มีจิตสาธารณะ และช่วยให้ห่างไกลยาเสพติด ซึ่งในอนาคตเยาวชนเหล่านี้ จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า นำพาชาติบ้านเมืองไปสู่ความมั่นคงสืบต่อไป โดยใน การฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหารจึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเพื่อให้มีความพร้อมตลอดเวลา สามารถที่ จะเรียกพลได้ทันทีซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อพลังอำนาจของชาติทางทหาร

กองทัพของไทยมีการดำเนินการพัฒนากำลังสำรองอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. 2525 แต่ก็ยังมีปัญหาข้อขัดข้องในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการผลิตกำลังสำรอง ระบบการควบคุม ระบบการเรียกพล หรือการระดมพล ระบบการฝึกศึกษา และระบบบรรจุการใช้ ทำให้กำลังพลสำรองไม่ เป็นไปตามแผนและนโยบายของกองทัพที่วางไว้ อีกทั้งความประสงค์ที่จะเข้ารับการศึกษาของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ที่ผ่านมากในอดีตรวมใหญ่จะมีความประสงค์ให้สมัครเรียน เพื่อ ไม่ให้ถูกเกณฑ์ทหาร ไม่ได้เกิดจากความรู้อันรักชาติพร้อมที่จะป้องกันประเทศ อีกทั้งการรับรู้ที่ทำให้ ความรู้ถึงการฝึกทหารที่มีภาพลักษณ์ไม่ดี ส่งผลทำให้เยาวชนเหล่านี้และผู้ปกครองมีความพยายาม หาทางหลีกเลี่ยงจากการถูกเกณฑ์ทหารเพิ่มมากขึ้น การที่เจตนาของของผู้สมัครเบี่ยงเบนต่อ วัตถุประสงค์ของการฝึกสอนเป็นกำลังสำรองที่ดีผิดไป ย่อมทำให้ประสิทธิภาพพร้อมรบของกำลังพล สำรองไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ตั้งแต่เริ่มต้น

ระเบียบว่าด้วยหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร

ระเบียบหน่วยบัญชาการรักษาดินแดนว่าด้วย การปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ นักศึกษาวิชาทหาร พ.ศ.2561 อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 และกฎกระทรวง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้และคำสั่งกองทัพบก ที่ 192/2561 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2561 เพื่อให้การปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ นักศึกษาวิชาทหาร บังเกิดผลดีตามนโยบายของทางราชการที่กำหนดไว้จึงให้กำหนดระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

ข้อ 6 วัตถุประสงค์การปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์

6.1 เพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษาวิชาทหาร ตระหนักในความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์มีความซาบซึ้งเกิดจิตสำนึกขึ้นในจิตใจของตนเองที่จะปกป้อง และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และดำรงรักษาอุดมการณ์ไว้อย่างมั่นคงเหนียวแน่นตลอดไปในเกียรติและศักดิ์ศรีในการเป็นนักศึกษาวิชาทหาร

6.2 เพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษาวิชาทหาร มีจิตใจมุ่งมั่นในการเป็นกำลังพลสำรองที่ดีมีความกล้าหาญ รู้รักสามัคคีเสียสละเพื่อชาติศาสนา พระมหากษัตริย์และประโยชน์สูงสุดของประชาชน

6.3 เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เกิดแรงจูงใจ มีความภาคภูมิใจ

6.4 เพื่อส่งเสริมทัศนคติให้นักศึกษาวิชาทหาร ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไปบนพื้นฐานสิทธิหน้าที่ของประชาชนชาวไทย ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด รวมทั้งยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หมวด 2 เป้าหมายในการดำเนินการ

ข้อ 7 เป้าหมายในการดำเนินการปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์

7.1 นักศึกษาวิชาทหารทุกคนต้องทราบถึงความหมายและมีความเข้าใจถึงเนื้อหาของแนวทางการปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์

7.2 นักศึกษาวิชาทหารทุกคนเกิดความตระหนัก เกิดจิตสำนึกและสร้างเสริมอุดมการณ์ให้เกิดขึ้นในจิตใจของตนเองอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และดำรงรักษาอุดมการณ์เอาไว้อย่างเหนียวแน่น มั่นคงตลอดไป ไม่หวั่นไหว หรือล้มเลิกอุดมการณ์เมื่อได้รับผลกระทบจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ

หมวด 3 การดำเนินการ

ข้อ 9 การปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ในการเป็นกำลังพลสำรองที่ดี

9.1 การปฏิญาณตนของนักศึกษาวิชาทหารก่อนการฝึกและภายหลังจบการฝึกเพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความซาบซึ้ง เกิดจิตสำนึกในหน้าที่กำลังพลสำรองที่มีต่อประเทศชาติ

9.3 การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการมีอุดมการณ์ทหารของครูฝึกเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารมีจิตสำนึกที่จะสร้างเสริมอุดมการณ์ให้เกิดขึ้นในจิตใจของตนเองอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเป็นตัวอย่างในเรื่อง การแต่งกาย เครื่องหมาย รองเท้า การสวมหมวก การแสดงความเคารพ รวมทั้งละเว้นการปฏิบัติทั้งปวง ซึ่งจะนำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและกองทัพบก เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อนักศึกษาวิชาทหาร

9.4 การปกครองบังคับบัญชานักศึกษาวิชาทหาร ด้วยความยุติธรรม ยกย่องและส่งเสริม นักศึกษาวิชาทหารที่ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย มีความสำนึกและรับผิดชอบต่อหน้าที่รวมทั้งต้องว่ากล่าวตักเตือนลงโทษผู้กระทำความผิด ตามควรแก่กรณีโดยไม่มีการละเว้นหรือเลือกปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารทุกคนมีความเชื่อมั่น ศรัทธาในการปกครองบังคับบัญชาที่เป็นธรรมซึ่งจะส่งผลทางด้านจิตใจให้นักศึกษาวิชาทหารมีจิตสำนึกที่จะสร้างเสริมอุดมการณ์ให้เกิดขึ้น และสามารถดำรงรักษาอุดมการณ์ไว้ได้อย่างเหนียวแน่นมั่นคงตลอดไป

ข้อ 10 การปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ให้เกิดความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรีในการเป็นนักศึกษาวิชาทหาร

10.1 การอบรมชี้แจงเพื่อสร้างทัศนคติให้นักศึกษาวิชาทหารมีความภาคภูมิใจในเครื่องแบบที่สวมใส่ มีวินัยการแสดงความเคารพ และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมเมื่ออยู่ในเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร

10.2 การส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหาร ได้แสดงออกถึงความเป็นผู้นำหรือฝึกให้ทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชา เพื่อให้มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความมีลักษณะผู้นำและความเป็นผู้มีระเบียบวินัย

ข้อ 11 การปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป

11.1 จัดการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษ เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารได้เกิดความรู้สึกภายในหมู่คณะ รู้จักเสียสละและอุทิศตน เพื่อช่วยเหลือสังคมส่วนรวม โดยการอบรมให้ความรู้หลักสูตรจรรยาบรรณหลักสูตรการบรรเทาสาธารณภัย หลักสูตรพยาบาล หรือหลักสูตรอื่นในขีดความสามารถที่หน่วยสามารถดำเนินการได้ รวมทั้งให้สามารถนำไปขยายผลการปฏิบัติในการช่วยเหลือชุมชนและสังคมของตนเองได้

11.2 จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาให้กับนักศึกษาวิชาทหารรู้จักการเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยการบริจาคโลหิตและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อชุมชนและสังคม เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้มีจิตอาสา พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้

11.3 ยกย่องและส่งเสริมนักศึกษาวิชาทหารที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีจิตอาสา โดยการประกาศชมเชยให้สังคมรับทราบ เพื่อโน้มน้าวให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติตนตามแบบอย่างที่ดีต่อไป

คำสั่งกองทัพบก ที่ 192/2561 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2561 เพื่อให้การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งต่อไปจะเรียกชื่อย่อว่า “นศท.” ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเป็นไปด้วยแนวทางเดียวกันรวมถึงใช้คำสั่งนี้เป็นมูลฐานสำหรับพัฒนาการฝึก นศท. ไปสู่เป้าหมายตามนโยบายการศึกษา และนโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของ ทบ. จึงให้หน่วยฝึกวิชาทหารใน ทบ. และหน่วยสนับสนุนการฝึกยึดถือกรอบการดำเนินการตามคำสั่งฯ ดังนี้

1. เจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา : ให้ความสำคัญกับ นศท. ที่มีอยู่ทั่วประเทศ โดยจัดตั้งให้เป็นมวลชนที่มีความเข้มแข็งของ ทบ. รวมทั้งให้เป็นสื่อในการสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจเพื่อสนับสนุนงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ นศท. เป็นผู้ที่สมัครใจเข้ารับการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรของกระทรวงกลาโหม เป็นกำลังพลสำรองของกองทัพ ทั้งประเภทนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน เพื่อเสริมกำลังให้กองทัพในยามสงคราม โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติของกลุ่มเยาวชนที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารด้วยการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติและความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งความรักและศรัทธาต่อกองทัพ เพื่อให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่กำลังพลสำรอง หน่วยฝึกวิชาทหารต้องให้ความสำคัญและถือว่ากลุ่มเยาวชนดังนี้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มพลังมวลชนที่มีคุณภาพ โดยจัดตั้งและใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

2. นโยบายการฝึกวิชาทหาร ให้สามารถ ตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการและด้านยุทธศาสตร์ ดังนี้

2.1 การตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธศาสตร์ : ดำเนินการฝึก นศท. ให้เป็นผู้ที่มีสภาพร่างกายแข็งแรงมีความรู้วิชาทหาร สามารถปฏิบัติการทางยุทธวิธี และปฏิบัติการลักษณะหน่วยทหารขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเพิ่มความเข้มข้นของการฝึกตามหลักสูตรเสริมสร้างให้ นศท.มีความรู้และประสบการณ์ในวิชาทหารที่เหมาะสม มีทัศนคติที่ดี เชื่อมมั่น ศรัทธาในกองทัพ และให้มีความพร้อมที่จะรับใช้ประเทศอย่างเต็มใจในฐานะกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพ เพื่อมุ่งไปสู่การบรรจุในบัญชีบรรจุกำลัง และการใช้กำลังพลสำรองในยามปกติและในยามสงคราม ทั้งนี้เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่มีความสมัครใจมีความพร้อมทั้งความสามารถทางทหาร สภาพร่างกาย และจิตใจที่เข้มแข็งพร้อมเข้ารับราชการทหาร ตาม พ.ร.บ. ราชการทหาร พ.ศ.2478 และ พ.ร.บ. กำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558

2.2 การตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธศาสตร์ : ดำเนินการฝึก นศท. ให้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกความรักชาติ เสียสละและมีจิตอาสาในการช่วยเหลือสังคม โดยเพิ่มขีดความสามารถด้านการช่วยเหลือสังคมโดยการจัดตั้งและใช้งาน รด.จิตอาสา ในทุกพื้นที่ให้เป็นมวลชนที่เข้มแข็ง เสริมสร้างระเบียบวินัยปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และศรัทธาเชื่อมั่นกองทัพพร้อมให้การสนับสนุน และเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาล ตลอดจนการช่วยเหลือประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

2.3 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น โดยกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหาร ดังนี้

2.3.1 นโยบายเฉพาะ

2.3.1.1 การฝึกบุคคลเบื้องต้น ให้หน่วยฝึกวิชาทหารยึดถือแนวทางคู่มือการฝึกบุคคลเบื้องต้น (ราชนิยม) ของ ยศ.ทบ. พ.ศ.2560 เป็นหลัก

2.3.1.2 ให้หน่วยฝึกวิชาทหาร บรรยายให้ความรู้เรื่อง กำลังพลสำรองอย่างจริงจัง เพื่อให้ นศท. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะกำลังพลสำรองของกองทัพ เมื่อสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตร โดยมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อมีการเรียกเข้ารับราชการทหารตาม พ.ร.บ. ราชการทหาร พ.ศ.2497 และพ.ร.บ. กำลังพลสำรอง พ.ศ.2558

2.3.1.3 ให้หน่วยฝึกวิชาทหาร จัดทำประวัติในการฝึกของ นศท. แต่ละนายทั้งในด้านความถนัดหรือความสามารถพิเศษในวิชาที่เข้ารับการฝึกตามหลักสูตร รวมถึงลักษณะทางด้านจิตใจ ความกระตือรือร้นในการรับการฝึก รักการฝึกวิชาทหาร มีระเบียบวินัยดี ตั้งแต่ นศท. เข้ารับการฝึกวิชาทหาร จนสำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 หรือ 5 และมีการบันทึกรายชื่อไว้เป็นกรณีพิเศษ เพื่อพิจารณาใช้ประโยชน์ในการสมัครสอบเข้ารับราชการใน ทบ. และการคัดเลือกหรือสมัครเข้าเป็นกำลังพลสำรอง

2.3.1.4 ให้หน่วยฝึกวิชาทหาร ถือว่าการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นนโยบายที่สำคัญ และมีความเร่งด่วน โดยให้หน่วยเน้นความสำคัญในการเพิ่มบทบาทให้ นศท. เป็นผู้นำเยาวชนในการรณรงค์ป้องกัน และต่อต้านยาเสพติดในชุมชนแวดล้อม และสถานศึกษาวิชาทหารของ นศท.

2.3.1.5 หน่วยฝึกวิชาทหารต้องให้ความสำคัญในเรื่องการอบรมและปลูกฝังให้ นศท. ได้ทราบถึงประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยให้ตระหนักและซาบซึ้งในการต่อสู้เสียสละของบรรพบุรุษที่ได้ดำรงรักษาชาติไทย อาทิเช่น วีรกรรมของท้าวสุรนารี สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ชาวบ้านบางระจัน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และบูรพมหากษัตริย์อื่นๆ เพื่อให้เข้าถึงความเป็นชาติในเชิงวัฒนธรรม

ซึ่งจำเป็นต้องรักษาไว้ ทั้งนี้ให้หน่วยฝึกวิชาทหารพิจารณาจัดหาสถานที่หรือห้องเรียนเพื่อปรับปรุงจัดทำเป็นห้องเรียนประวัติศาสตร์ชาติไทย เพื่อให้ นศท. ได้เข้าศึกษาและค้นคว้าหาข้อมูลที่สำคัญ

2.3.1.6 ให้หน่วยฝึกวิชาทหารดำเนินการฝึกตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงจะต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้การฝึกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลตามความมุ่งหมายของคำสั่งฉบับนี้

2.3.1.7 ให้หน่วยฝึกวิชาทหารสอดแทรกการฝึกทักษะชีวิตการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตวิทยา รวมทั้งการปลูกฝังอุดมการณ์และการรักษาชาติให้กับ นศท. ในทุกตอนของการฝึก เพื่อที่จะหล่อหลอมให้ นศท. มีจิตสำนึกการรักชาติและกองทัพ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน

2.3.1.8 ให้หน่วยฝึกวิชาทหารริเริ่มให้มีการอบรมและปลูกฝัง นศท. ในเรื่องการข่าว เพื่อทำหน้าที่แจ้งเบาะแสบุคคล หรือขบวนการที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติตามขีดความสามารถ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของ นศท. เป็นลำดับแรก เพื่อเสริมระบบข่าวงานข่าวตามโครงการแหล่งข่าวประชาชนของ ทบ.

2.3.2 ขอบเขต : คำสั่งนี้มีผลบังคับใช้สำหรับปีการศึกษา 2561 มีวัตถุประสงค์

2.3.2.1 เพื่อให้นักศึกษาทั้งชายและหญิงที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารมีความรู้วิชาทหารทั้งในทางเทคนิคและทางยุทธวิธีตามลำดับ โดย นศท. ชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้และมีทักษะวิชาทหารเบื้องต้นอย่างพอเพียงได้รับการสร้างเสริมลักษณะทหารอย่างเข้มงวด จนมีบุคลิกเป็นทหาร มีความอดทนทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการฝึกในชั้นปีที่สูงขึ้น รวมถึงให้ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีระเบียบ มีความรักหมู่คณะและเป็นผู้ที่มีความเสียสละต่อส่วนรวม, นศท. ชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ความสามารถทางทหาร ตลอดจนมีลักษณะผู้นำในระดับผู้บังคับหมู่ สามารถใช้อาวุธประจำกายและทำการยิงอย่างได้ผล และ นศท. ชั้นปีที่ 4 และ 5 ให้มีความรู้ความสามารถทางทหาร และมีลักษณะผู้นำในระดับรองผู้บังคับหมวด และระดับผู้บังคับหมวด ตามลำดับ มีความสามารถอย่างเพียงพอต่อการนำหน่วยในระดับหมวด

2.3.2.2 ปลูกฝังอุดมการณ์ให้ นศท. มีความยึดมั่นในชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มีจิตสำนึกในเรื่องความเสียสละต่อสังคมส่วนรวม รวมทั้งมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในกองทัพ

2.3.2.3 เพื่อให้ นศท. เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย เพื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีของชาติ มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง มีความอดทนและ อดกลั้น สามารถทนต่อสภาพแวดล้อมการฝึกที่ยากลำบาก

2.3.2.4 เพื่อให้ นศท. มีส่วนร่วมในการรณรงค์ และดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน อย่างกว้างขวาง จริงจัง และต่อเนื่อง

2.3.2.5 เพื่อให้ นศท. มีความรัก ความสามัคคีในหมู่ นศท. ด้วยกัน และปฏิบัติตนเป็นแกนนำสร้างความสามัคคีในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาในสังคมและประเทศชาติ

รูปแบบการฝึกหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร

1. การดำเนินการฝึก (วิธีดำเนินการฝึก)

1.1 หลักสูตรการฝึก นศท. (ทบ.) ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับ นศท. (ชาย, หญิง) ชั้นปีที่ 1 - 5 พ.ศ.2549 ระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร สำหรับ นศท. (ชาย,หญิง) ชั้นปีที่ 1 - 3 (3 จังหวัดชายแดนภาคใต้) หลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับ นศท. (ชาย,หญิง) ชั้นปีที่ 1 - 3 พ.ศ. 2558, นศท. (ทร.) หลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับ นศท.ทร. ชั้นปีที่ 1 - 3 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร นศท.ทร. ชั้นปีที่ 4 - 5 พ.ศ.2551 และ นศท. (ทอ.) หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) ในส่วนของ ทอ. ชั้นปีที่ 1 - 5 พ.ศ.2539

1.2 ศศท. ได้ทำการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการฝึก นศท. ในความรับผิดชอบ โดยยึดถือแนวทางตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยเคร่งครัด เพื่อให้การจัดการฝึก นศท. มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกหน่วย และสามารถจัดตั้งศูนย์ฝึกย่อย นศท. และ กำหนดรายละเอียดในการฝึกเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และภูมิประเทศของแต่ละพื้นที่ได้ เหมาะสม

1.3 ให้นำหน่วยฝึกวิชาทหาร ดำเนินการฝึกตามที่กำหนดไว้ใน ผนวก ค หากหน่วยฝึก วิชาทหาร มีความจำเป็นต้องดำเนินการฝึกนอกรอบแผนการปฏิบัติหรือนอกห้วงเวลาที่กำหนด จะต้อง รายงานขออนุมัติ ทบ. (ผ่าน นรต.) หากทำการฝึกไปโดยผลการถือว่าการฝึกยังไม่สำเร็จ ผู้บังคับหน่วยต้อง รับผิดชอบ

2. การวัดผล

2.1 ให้นำหน่วยฝึกวิชาทหารทำการวัดผลความรู้ความสามารถ รวมทั้งความตั้งใจและการ มีส่วนร่วมในการฝึกของ นศท. ชั้นปีที่ 1 - 5 ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนนสอบ จำนวน 1,000 คะแนน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ คะแนนฝึกภาคปกติ จำนวน 300 คะแนน ประกอบด้วย คะแนนประจำวิชา จำนวน 150 คะแนน, คะแนนงานมอบ จำนวน 100 คะแนน และ คะแนนร่วมกิจกรรม จำนวน 50 คะแนน, คะแนนสอบภาคปฏิบัติ จำนวน 100 คะแนน, คะแนนสอบภาคทฤษฎี จำนวน 200 คะแนน, คะแนนฝึกภาคสนาม จำนวน 350 คะแนน และคะแนนยิงปืนตามหลักสูตร จำนวน 50 คะแนน

2.2 การสอบภาคปฏิบัติ นศท. ชั้นปีที่ 1 -5 ต้องเข้ารับการฝึกภาคปกติ จะต้อง มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในระเบียบ นรต. ว่าด้วยการปกครองบังคับบัญชาการฝึกและสอบ นศท. พ.ศ.2561 ตอนที่ 2 การฝึกและการสอบ และ ให้ ศศท. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสอบภาคปฏิบัติให้กับ นศท. ในความรับผิดชอบ หลังเสร็จสิ้นการฝึกภาคปกติ

2.3 การสอบภาคทฤษฎี นศท. ชั้นปีที่ 1, 2 งดสอบภาคทฤษฎี ให้ดำเนินการสอบ ภาคปฏิบัติเท่านั้น ให้ดำเนินการเฉพาะ นศท. ชั้นปีที่ 3 - 4 โดย นศท. ที่มีสิทธิสอบภาคทฤษฎีจะต้อง มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในระเบียบ นรต. ว่าด้วยการปกครองบังคับบัญชาการฝึกและการสอบ นศท. พ.ศ.2561 ตอนที่ 2 การฝึกและการสอบ และหลังเสร็จสิ้นการสอบภาคปฏิบัติให้ ศศท. ดำเนินการแต่งตั้ง คณะกรรมการ เพื่อดำเนินการสอบภาคทฤษฎีให้กับ นศท. ชั้นปีที่ 4 ในความรับผิดชอบ หลังเสร็จสิ้นการ สอบปฏิบัติและให้ ศศท. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการทดสอบภาคทฤษฎีให้กับ นศท. ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 5 ของหน่วยฝึกวิชาทหารทั้ง 35 หน่วย ทั่วประเทศพร้อมกันเป็นส่วนรวม หลังเสร็จสิ้นการสอบ ภาคปฏิบัติตามกำหนดการ ดังนั้นการสอบภาคทฤษฎี

2.4 การฝึกภาคสนาม โดย นศท.ชั้นปีที่ 1 - 5 ที่มีสิทธิเข้ารับการฝึกภาคสนาม จะต้อง มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในระเบียบ นรต. ว่าด้วยการปกครองบังคับบัญชาการฝึกและการสอบ นศท.

พ.ศ.2561 ตอนที่ 2 การฝึกและการสอบ โดยผ่านการสอบภาคปฏิบัติ การสอบภาคทฤษฎี (ยกเว้น นศท. ชั้นปีที่ 1 - 2) และมีคะแนนสอบภาคทฤษฎีหรือสอบแก้ตัว ภาคทฤษฎีไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 หรือผ่านเกณฑ์ตามกำหนด รวมทั้งเป็นผู้ที่มีสภาพร่างกาย และจิตใจที่พร้อมรับการฝึกภาคสนาม

2.5 การเลื่อนชั้นปีหรือสำเร็จการฝึก : นศท.จะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนด รวมทั้งต้องไม่ถูกตัดคะแนนความประพฤติจนถึงเกณฑ์ตก (50 คะแนน) ผ่านการทดสอบร่างกาย การสอบภาคปฏิบัติ การสอบทฤษฎี (นศท. ชั้นปีที่ 1 - 2 งดสอบภาคทฤษฎี) และการฝึกภาคสนามตามชั้นปีและจำนวนวันที่ นรต. กำหนดโดยมีคะแนนสอบรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 (600 คะแนน จาก 1,000 คะแนน) จึงจะถือว่าสอบผ่านสิทธิเลื่อนชั้นปีหรือสำเร็จการฝึกโดยการประกาศผลสอบให้เสร็จสิ้นก่อนการรับสมัครและรายงานตัว นศท. ปีการศึกษา 2562 และให้ ศศท. ดำเนินการควบคุมกำกับดูแลในการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ต่อการขอใช้สิทธิต่าง ๆ ของ นศท.

สรุป

ระบบกำลังสำรองของกองทัพไทย กำหนดให้ชายไทยทุกคนต้องเข้าสู่ระบบกำลังสำรองหรือเกี่ยวข้องกับระบบกำลังสำรอง ดังนั้นจึงมีการฝึก นศท.เพื่อความมุ่งหมายที่เป็นกำลังพลสำรองประเภทหนึ่งในระดับผู้บังคับบัญชา โดยทำการตามระเบียบหลักสูตรของการฝึกวิชาทหารของกระทรวงกลาโหมซึ่งต้องผ่านการฝึกศึกษาทั้งความรู้ภาคทฤษฎี การเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติในภาคปฏิบัติชั้นละ 80 ชั่วโมง และการฝึกภาคสนามจำนวนวันตามแต่ละชั้นปีเพื่อสำเร็จการศึกษาในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 5 จะทำให้ นศท. มีขีดความสามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่และผู้บังคับหมวดได้ตามลำดับ ซึ่งการเรียน นศท. นี้เป็นไปตามความสมัครใจของผู้เรียน แต่เนื่องจากการเรียน นศท. ให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้เรียนด้วย จึงส่งผลให้วัตถุประสงค์ของการฝึกสอน นศท. ของผู้เรียนแตกต่างกันไป เช่น การสมัครเรียน นศท. เพียงเพื่อได้รับสิทธิในการยกเว้นการคัดเลือกเข้ารับราชการทหาร เท่านั้น หรืออาจสมัครเรียน เพราะทำให้ไม่มีอุปสรรคต่อการทำงานในอนาคต เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลทำให้ นศท. ขาดความตั้งใจเรียนทำให้ขาดประสิทธิภาพของ นศท. ตามมา

บทที่ 4

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาวิชาทหาร

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ ที่เป็นเอกสารทางวิชาการ เอกสารทางราชการ ระเบียบ คำสั่งต่างๆ ข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยการประเมินจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การวิเคราะห์ศึกษาบริบททั่วไปเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 วิเคราะห์ความต้องการของสังคม หรือหน่วยงานเพื่อพิจารณาสร้างหลักสูตรขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการนั้น ๆ เนื่องจากสภาพแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการบริหารงานในทุกระดับชั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้การกำหนดแนวทางหลักสูตรในชั้นสูงสุดคือด้านนโยบายไม่มีความทันต่อเหตุการณ์ และทันเวลาในช่วงนี้ที่เกิดปัญหาในด้านสังคม ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาหลักสูตร เช่น ปัญหาด้านการเมือง ด้านค่านิยมสมัยใหม่ที่ผิดแปลกออกจากกรอบ เป็นต้น จึงทำให้เกิดความสับสนและวุ่นวายในสังคม จนเป็นผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศไทย และหลักสูตรวิชาทหารที่จะกำหนดนโยบายแนวทางในหลักสูตรนั้นด้วย

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องใด ให้มีความชำนาญในด้านใดอันจะช่วยให้สภาพปัญหาหรือความต้องการได้รับการแก้ไข หรือได้รับการตอบสนอง สืบเนื่องจากที่นโยบายมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย อาจจะเป็นตัวของผู้บังคับบัญชาหรือในส่วนตัวที่กำหนดนโยบายและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตามสายงานนั้น ทำให้ในค่านโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อย ๆ จึงเป็นเหตุให้เกิดความสับสนในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์มีความสับสน และทำให้เป็นปัญหาในระดับปฏิบัติกันได้

1.3 คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ก่อนที่จะต้องนำมาสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการ การคัดสรรเนื้อหาที่จะนำมาสอนมีความล่าสมัย อันสืบเนื่องจากลักษณะทางวิชาของด้านการทหารที่จะสอนให้กับนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นบุคคลพลเรือนไม่ใช่เป็นทหารหลัก ดังนั้นเนื้อหาจะเป็นไปทางทหารหลักส่วนใหญ่ จึงทำให้เกิดการไม่ค่อยเข้าใจของตัวนักศึกษาวิชาทหาร และจากเนื้อหาที่เป็นทางการทหาร ซึ่งค่อนข้างไม่ค่อยมีการปรับปรุงหลักสูตรตามเหตุการณ์ปัจจุบัน ทำให้เกิดเนื้อหาของวิชานั้นล่าสมัย และไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในกาดำเนินการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานความมั่นคง โดยมีเป้าหมายของการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในแต่ละชั้นปี ดังนี้

ชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้นักศึกษาวิชาทหาร ให้ความรู้วิชาทหารเบื้องต้น เพื่อให้บังเกิดระเบียบวินัย ลักษณะทหาร การเชื่อฟังและการปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด สามารถใช้อาวุธประจำกาย และทำการยิงปืนอย่างได้ผล

ชั้นปีที่ 3 ให้นักศึกษาวิชาทหาร ให้ความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้บังคับหมู่ได้

ชั้นปีที่ 4 ให้นักศึกษาวิชาทหาร ให้ความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้บังคับหมวดได้

ชั้นปีที่ 5 ให้นักศึกษาวิชาทหาร ให้ความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้บังคับหมวดได้

2.1 ภาคที่ตั้งปกติ ชั้นปีที่ 1 – 5 หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (นรต.) กำหนดให้หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารทำการฝึกทั้งหมด ทั้งหมด 80 ชั่วโมง โดยอาจฝึกแบบ 1 (20 สัปดาห์, สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง) หรือแบบ 4 (10 สัปดาห์, สัปดาห์ละ 8 ชั่วโมง) ในชั้นปีที่ 4 และ 5 นั้นจะมีการฝึกศึกษาวิชาเหล่าใน 40 ชม.หลัง สำหรับส่วนภูมิภาค (มทบ. และ จทบ.) จะทำการฝึกภาคที่ตั้งในช่วงปิดภาคต้นของสถานศึกษาปกติ นอกจากการฝึกทฤษฎีและวินัยแล้ว จะมีการฝึกยุทธวิธีด้วย เช่น ยิงปืนลงทางดิ่ง และโดดหอสูง โดยเมื่อผ่านการฝึกแล้ว จะสามารถตีตีเครื่องหมายของแต่ละการฝึกได้นักศึกษาวิชาทหารชายชั้นปีที่ 4 และ 5 ที่สังกัดกรุงเทพฯ และจังหวัดข้างเคียง จะถูกแยกฝึกตามเหล่า โดยการแยกฝึกนี้จะถูกกำหนดจากศูนย์ฝึกฯ ผ่านลงมาตามสถานศึกษา การสอบให้ดำเนินการสอบภาคปฏิบัติให้กับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในสัปดาห์ที่ 21 ของการฝึกวิชาทหารในภาคปกติ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป ให้งดการสอบภาคทฤษฎีสำหรับ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 แต่ให้ดำเนินการสอบภาคทฤษฎีสำหรับ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 5 เท่านั้น

ข้อดี ในส่วนการเรียนการสอนในภาคที่ตั้งปกติ ในส่วนของชั้นปีที่ 1 จะเป็นการปูพื้นฐานของนักศึกษาวิชาทหาร ให้ความรู้ในเรื่องของแบบธรรมเนียมของทหารว่าควรจะปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่อเข้ามาเป็นนักศึกษาวิชาทหารหน่วยงานต่างๆ ของกองทัพ รวมถึงที่ตั้งของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กองพันที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด การฝึกลักษณะทหาร อาวุธศึกษาให้รู้ถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของปืน การใช้อาวุธปืน และใช้อย่างไรให้เกิดความปลอดภัยในส่วนของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 2 – 5 เป็นการทบทวนการฝึกวิชาทหาร และการอบรมภาคทฤษฎีโดยจะเน้นทฤษฎีพื้นฐานในแต่ละ สายวิทยาการ ให้นักศึกษาวิชาทหารได้รู้ระบบพื้นฐานในแต่ละสายวิทยาการ และสามารถต่อยอดในแต่ละสายวิทยาการให้สูงขึ้นได้ต่อไป ในส่วนของชั้นปีที่ 4 – 5 จะเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้นำและคุณลักษณะทางทหารและอุดมการณ์ความรักชาติ

ข้อเสีย ในส่วนของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ยังขาดการอบรมในด้านอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ การที่จะปลูกฝังอุดมการณ์นี้ตั้งแต่ที่เข้ามาเป็นนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และสถาบัน

พระมหากษัตริย์ การอบรมเรื่องยาเสพติดนับภัยของยาเสพติดการไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในส่วน
ของชั้นปีที่ 2 – 5 การอบรมภาคทฤษฎีตามสายวิทยาการที่ 4 สายวิทยาการจะทำการแยกอบรมตาม
สาขาการเรียนของนักศึกษาวิชาทหาร ตามสถาบันการศึกษาของตนเอง จะทำให้การปฏิบัติงานหรือ
การปฏิบัติงานทดแทน กันข้ามสายวิทยาการไม่สามารถปฏิบัติงานได้เลย เพื่อเป็นการเงินประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติงานหรือภารกิจต่างๆ และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ควรที่จะให้ทุกคน
เข้ารับการอบรมในทุกสายวิทยาการให้มีความรู้เข้าเทียมกัน เพราะการอบรมของแต่ละสายวิทยาการจะเป็น
การอบรม ตั้งแต่พื้นฐานของแต่ละสายวิทยาการ การเสียชั่วโมงการอบรมการสร้างอุดมการณ์ ความรักชาติ
ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยม และปรับทัศนคติให้มีความรักชาติ ศาสนา
และสถาบันพระมหากษัตริย์ เพิ่มมากยิ่งขึ้นเพราะสถานการณ์ในปัจจุบันอาจทำให้นักศึกษาวิชาทหาร
มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์

2.2 ภาคสนาม ชั้นปีที่ 1 – 5 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ทั้งชายและหญิง ให้งดทำ
การฝึกนักศึกษาวิชาทหารที่สังกัดภายในกรุงเทพฯ หรือจังหวัดข้างเคียง โดยให้มีการทำการฝึกที่ค่ายฝึก
เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี นักศึกษาวิชาทหารที่สังกัดส่วนภูมิภาค ให้ทำการฝึก ณ ที่ตั้งส่วนภูมิภาค
ในส่วนนักศึกษาวิชาทหารชายชั้นปีที่ 2 ทำการฝึกภาคสนามเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ชั้นปีที่ 3 ทำการฝึก
ภาคสนามเป็นเวลา 5 วัน 4 คืน และในชั้นปีที่ 4 และ 5 ทุกภาคส่วน ให้ทำการฝึกภาคสนาม ณ ค่ายฝึก
เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเวลา 7 วัน 6 คืน ส่วนนักศึกษาวิชาทหารหญิงชั้นปีที่ 2 และ 3 ทำการ
ฝึกภาคสนามเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ชั้นปีที่ 4 และ 5 ทุกภาคส่วน ให้ทำการฝึกภาคสนาม ณ ค่ายฝึก
เขาชนไก่ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นเวลา 4 วัน 3 คืน

ข้อดี ในการปฏิบัติภาคสนามของนักศึกษาวิชาทหาร สำหรับการฝึกภาคสนาม
ของนักศึกษาวิชาทหารจะเป็นการเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ ทักษะและความชำนาญในแต่ละสาย
วิทยาการ เพื่อให้ให้นักศึกษาวิชาทหารได้เตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานร่วมกับทหารประจำการ
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสีย สำหรับการปฏิบัติภาคสนามควรที่จะให้นักศึกษาวิชาทหารได้ทำการฝึก
ปฏิบัติให้ครบทุกสายวิทยาการ เพื่อเป็นการใช้คนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดและสามารถทดแทนกัน
ได้ในทุกสายวิทยาการ สำหรับกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมและปรับทัศนคติให้มีความรักชาติ ศาสนา
และสถาบันพระมหากษัตริย์ ควรมีกิจกรรมการดูงานตามโครงการพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษา
วิชาทหารเกิดความสำนึกบุญคุณและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

การวิเคราะห์แนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกของนักศึกษาวิชาทหาร ดำเนินการสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกของนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในส่วนของกองทัพอากาศนั้น เป็นหลักสูตรที่อบรม
ให้นักศึกษาวิชาทหารได้สัมผัสและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติ โดยจะให้ทำการฝึกกับเครื่องมือที่
หน่วยงานนั้น ๆ ใช้ปฏิบัติงานจริงทำให้นักศึกษาวิชาทหารมีประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ
รวมถึงขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และสิ่งที่สำคัญคือสามารถปฏิบัติงานร่วมกับกำลังพลใน
หน่วยงานนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของภาคทฤษฎีการเรียนการสอนจะเริ่มต้นตั้งแต่ระบบ

พื้นฐานของแต่ละสายวิทยาการทำให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความเข้าใจในระบบต่าง ๆ ของแต่ละสายวิทยาการของทหาร

2. ข้อเสียของหลักสูตรในส่วน of นักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ยังขาดการอบรม ในด้านอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ การที่จะปลูกฝังอุดมการณ์นี้ตั้งแต่ที่เข้ามาเป็นนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ การอบรมเรื่องยาเสพติด นับภัยของยาเสพติดการไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในส่วน of ชั้นปีที่ 2 – 5 การอบรมภาคทฤษฎีตามสายวิทยาการจะทำให้การปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติงานทดแทนกันข้ามสายวิทยาการไม่สามารถปฏิบัติงานได้เลย เพื่อเป็นการประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหรือภารกิจต่าง ๆ และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ควรที่จะให้ทุกคนเข้ารับการอบรมในทุกสายวิทยาการให้มีความรู้เข้าเทียมกัน เพราะการอบรมของแต่ ละสายวิทยาการจะเป็นการอบรมตั้งแต่พื้นฐานของแต่ละสายวิทยาการ การเสียชั่วโมงการอบรมการ สร้างอุดมการณ์ ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยม และปรับทัศนคติให้มีความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เพิ่มมากยิ่งขึ้นเพราะสถานการณ์ในปัจจุบันอาจทำให้นักศึกษาวิชาทหาร มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อความรักชาติ ศาสนา และสถาบัน พระมหากษัตริย์

3. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ผลจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีรูปแบบ และวิธีการพัฒนาหลักสูตร ทั้งที่เป็นเอกสาร ทางวิชาการ เอกสารทางราชการ ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ทำให้ได้ข้อมูลในหลายด้าน ทำให้สามารถหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ได้ดังนี้

3.1 ในชั้นปีที่ 1 ควรเพิ่มชั่วโมงการอบรมด้านอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยม เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ การให้ความรู้ในเรื่องของยาเสพติด โทษของยาเสพติด การแพร่ระบาดของยาเสพติด

3.2 ในชั้นปีที่ 2 – 5 การอบรมภาคทฤษฎีของสายวิทยาการ ทำการอบรมให้ครบทั้งทุกสายวิทยาการ ไม่ควรแยกการอบรมเพื่อที่ในยามฉุกเฉินสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ ทดแทนกันได้ทุกสายวิทยาการ และเป็นการใช้กำลังพลให้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักศึกษาวิชาทหาร สำหรับในภาคปฏิบัติก็ควรให้นักศึกษาได้ทำการปฏิบัติให้ครบทุกสายวิทยาการ เพื่อเพิ่มความชำนาญและประสบการณ์ในส่วนของการอบรม ด้านอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ควรมีการเพิ่มชั่วโมงในการอบรมให้มากขึ้น เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกของนักศึกษาวิชาทหารให้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และควรมีกิจกรรมหรือการดูงานตามโครงการพระราชดำริของในหลวง

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ

ผลจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี รูปแบบ และวิธีการพัฒนาหลักสูตร ทั้งที่เป็นเอกสารทางวิชาการ เอกสารทางราชการ ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รวมถึงบทสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนี้ ทำให้ได้ข้อมูลในหลายด้าน สามารถหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารที่สอดคล้องกับความมั่นคงของประเทศ ได้ดังนี้

1. ในชั้นปีที่ 1 ควรเพิ่มชั่วโมงการอบรมด้านอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยม เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ การให้ความรู้ในเรื่องของยาเสพติด โทษของยาเสพติด และการแพร่ระบาดของยาเสพติด

2. ในชั้นปีที่ 2 - 5 การอบรมภาคทฤษฎีของสายวิทยาการที่สามารถใช้ในยามสถานการณ์บ้านเมืองฉุกเฉิน การทำการอบรมให้ครบสายวิทยาการของกองทัพไม่ควรแยกการอบรมเพื่อที่ในยามฉุกเฉินสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ทดแทนกันได้ทุกสายวิทยาการ และเป็นการใช้กำลังพลให้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักศึกษาวิชาทหารในส่วนของกองทัพ สำหรับในภาคปฏิบัติก็ควรให้นักศึกษาได้ทำการปฏิบัติให้ครบทุกสายวิทยาการเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญและประสบการณ์ ในส่วนของการอบรมด้านอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ควรมีการเพิ่มชั่วโมงเรียนในการอบรมให้มากขึ้น เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกของนักศึกษาวิชาทหารให้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และควรมีกิจกรรมหรือการดูงานตามโครงการพระราชดำริของในหลวง

สรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัย ได้ผลสรุปเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์การทำวิจัย ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่มีทั้ง มิติของความความลึกและมิติของความกว้างในเรื่องเกี่ยวกับงานวิจัย การวิเคราะห์และจัดระบบความรู้จากข้อมูลที่รวบรวมและผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว โดยพิจารณาแยกแยะข้อมูลในแต่ละส่วน วิเคราะห์เนื้อหาสาระที่สัมพันธ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การทำวิจัยเป็นสำคัญ เชื่อมโยงข้อมูลแต่ละส่วนให้สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ โดยเชื่อมโยงในประเด็นหลักของการทำวิจัย คือ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการวิเคราะห์และจัดระบบความรู้ จึงทำให้เห็นภาพของการเชื่อมโยงข้อมูลในส่วนที่สัมพันธ์สอดคล้องกันและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ จนสำเร็จเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ในส่วนของการวิเคราะห์พบว่าแนวทาง การพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ต้องมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของแต่ละสายงานรวมถึงความต้องการของกองทัพว่าต้องการให้นักศึกษาวิชาทหารมีคุณลักษณะเป็นอย่างไร

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การทำวิจัยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ ได้ดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนของกรอบแนวคิดการทำวิจัย ที่สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์การทำวิจัย การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ คือ เพื่อศึกษาบริบททั่วไปเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารต่ออุดมคติกับสถาบันหลักของชาติและความมั่นคงของประเทศ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาวิชาทหารโดยเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานความมั่นคงของประเทศ ทั้งที่เป็นเอกสารทางวิชาการ เอกสารทางราชการ การค้นคว้าทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และการสัมภาษณ์ในส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ทำให้ได้ข้อมูลในหลายมิติที่เป็นข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงาน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านสถานะและสภาพของสังคม ซึ่งหน่วยงานได้พิจารณาสร้างหลักสูตรขึ้นมา เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ๆ เพื่อให้ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการนั้น ๆ แต่จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การปรับปรุงหลักสูตรที่ไม่ทันสมัยต่อหลักสูตรการสอนประกอบการบริหารจัดการในหน่วยงานที่รับผิดชอบมีการปรับเปลี่ยนและไม่ต่อเนื่องกับการดำเนินงาน

2. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า เป็นปัญหาสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของตัวบุคคลของผู้รับผิดชอบในหลักสูตรและตัวผู้กำหนดนโยบาย เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์และแบบแผนในการเรียนการสอนอยู่บ่อยครั้ง ประกอบการสถานการณ์จากภายนอกเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ในการกำหนดหลักสูตรอยู่เสมอ ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ซึ่งผลดีจะทำให้เกิดหลักสูตรที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์แต่ผลเสียถ้ากำหนดไม่ถูกต้องหรือเป้าหมายที่วางไว้จะทำให้ผลของการสอนให้กับนักศึกษาวิชาทหารผิดเป้าประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

3. ด้านการคัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะต้องนำมาสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการ พบว่า เป็นผลสืบเนื่องกับนโยบายและแผนโดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ออกมา จึงทำให้มีผลกับเนื้อหาและวิชาที่จะดำเนินการสอน ซึ่งเหตุนี้ทำให้เกิดความผิดพลาดหรืออาจจะทำให้เกิดการผิดวัตถุประสงค์ในการสอนได้ ซึ่งในลักษณะวิชาที่สอนนั้นจะเน้นไปในทางการทหารซะส่วนทำให้อาจจะเกิดความเบื่อหน่ายของนักศึกษาวิชาทหาร เพราะตัวของนักศึกษาวิชาทหารเป็นบุคคลพลเรือน โดยจุดประสงค์สำคัญที่มาเรียนคือการไม่ยอมยกเกณฑทหาร ดังนั้นจึงเรียนขอแบบผ่านไปที หรืออาจจะมีนักเรียนบ้างส่วนที่ชอบในด้านการทหารแต่ไม่ยอมยกเป็นทหาร เพราะฉะนั้นทางด้านผู้ที่รับผิดชอบควรต้องตระหนักให้มากในการเนื้อหาและหลักสูตรที่จะทำดำเนินการสอน เพราะจะทำให้เกิดทัศนคติทั้งดีและไม่ดีต่อกายภาคหน้าได้

4. ด้านบุคลากร ผู้ที่จะมาทำการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ควรจะมีความรู้ความเข้าใจในโลกสมัยใหม่ เพราะโดยส่วนใหญ่ผู้สอนจะเป็นผ่านหลักสูตรทางการทหารเป็นหลักและเป็นทหารอาชีพ จึงทำให้การสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นพลเรือนนั้น ลักษณะการสอนจะเป็นทหารสอน หรือออกคำสั่งเป็นหลัก ทำให้นักเรียนนักศึกษาเกิดความหรือรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรกับหลักสูตร ซึ่งจากปัญหานี้ควรจะให้มีการฝึกอบรมผู้สอนหรือบุคลากรที่จะทำการสอนเสียก่อนโดยต้องให้ออกไปศึกษาภายนอก ซึ่งมีให้หลักสูตรของภาคทหารเพื่อเป็นการให้ตัวบุคลากรผู้สอนซึ่งเป็นทหารประจำการเกิดกระบวนการในด้านความคิดและทำการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาวิชาทหาร จะส่งผลดีต่อการเรียนการสอนและทำให้เข้าใจถึงตัวของนักเรียนนักศึกษาวิชาทหารนั้นได้ดี

5. แนวทางในการพัฒนาเพื่อดำเนินการตามนโยบายการศึกษาของกองทัพบกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติต่อความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ผลการศึกษาพบว่า มีนโยบายในการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหารที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกองทัพบกที่ชัดเจน โดยกำหนดไว้ในนโยบายทั่วไปของหน่วย คือ “ต้องปลูกฝังอุดมการณ์ในความเสียสละเพื่อประเทศชาติ เพื่อศาสนา เพื่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และเพื่อประชาชน เสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย มีความเป็นผู้นำ มีอุดมการณ์ความรักชาติ มีจิตสำนึกที่ดีต่อบ้านเมือง รวมทั้งการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งทหารประจำการ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ นอกจากการปลูกฝังในเรื่องการเสียสละแล้ว ยังต้องเน้นย้ำให้เยาวชนทุกคนมีความรัก ความสามัคคีของความเป็นไทย”

การมอบนโยบายให้หน่วยรองไปปฏิบัติ สำหรับแนวทางในการพัฒนาเพื่อดำเนินการตามนโยบายมีดังนี้

5.1 อันดับแรกศูนย์การฝึกจะต้องทำความเข้าใจ และปรับทัศนคติเยาวชนของชาติว่าการเป็นนักศึกษาวิชาทหารนั้นไม่ใช่เป็นการหนีการคัดเลือก (เกณฑ์) ทหาร แต่เป็นการเข้ามาเรียนวิชาทหาร ซึ่งเมื่อสำเร็จวิชาทหารแล้วจะต้องได้รับการบรรจุเป็นกำลังพลสำรอง (กองหนุน) ประเภทต่าง ๆ เพื่อรับใช้ราชการทหารทั้งยามปกติ และยามสงครามเมื่อมีการเรียกตัว ซึ่งแนวทางนี้ได้กำหนดไว้ในนโยบายของหน่วยในส่วนของงานในระบบการผลิตกำลังพลสำรอง การปรับทัศนคติดังกล่าวจะทำให้ นักศึกษาวิชาทหารเกิดการยอมรับในกติกาของการฝึก การเรียน การมีอุดมการณ์ทหาร/อุดมการณ์ความรักชาติ สอนให้นักศึกษาวิชาทหารรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพมีหน้าที่ต้องป้องกันประเทศรักและหวงแหนประเทศ รักชาติ รักสถาบัน มีความเสียสละ สามัคคี มีระเบียบวินัย

5.2 กำหนดไว้ในนโยบายการปฏิบัติงาน ในส่วนของระบบการผลิตกำลังพลสำรองในการดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในระดับยุทธศาสตร์ คือการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ รักทหาร และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ตลอดจนให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นแกนกลางในการสร้าง ความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ โครงการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการมาจนปรากฏผลเป็นรูปธรรมให้หน่วยที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการ และขยายผลไปสู่สถานศึกษาในส่วนภูมิภาคให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่รับผิดชอบ โดยใช้นักศึกษาวิชาทหารรุ่นพี่เป็นแกนนำภายใต้การกำกับดูแลของครูฝึก และผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร (ผกท.) เช่น โครงการศูนย์ฝึกนักศึกษา

วิชาทหารแข่งขัน สถานศึกษาร่วมใจมุ่งไปสู่มาตรฐานเดียวกัน, โครงการฝึกยุวชนทหาร, โครงการเข้าคิว หรือโครงการช่วยเหลือด้านสังคมอื่นๆ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนของชาติ และแก้ปัญหาทางสังคม

5.3 ขอบเขต และหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนคือ เพื่อปลูกฝังนักศึกษาวิชาทหารให้มีอุดมการณ์เทิดทูน และยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีจิตสำนึกในเรื่องชาตินิยม รวมทั้งมีความเชื่อมั่น และศรัทธาในกองทัพ เสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้มีระเบียบวินัย เชื้อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีของชาติ ส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารมีส่วนร่วมในการรณรงค์ และดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง จริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งระเบียบและหลักสูตรการฝึกนี้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหารชายชั้นปีที่ 1 – 5 ของหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารทุกหน่วยในกองทัพบกให้ดำเนินการฝึกอบรมไปในแนวทางเดียวกัน และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5.4 การเพิ่มวิชาการของนักศึกษาวิชาทหาร เช่น พระราชกรณียกิจของกษัตริย์ไทย อุดมการณ์ความรักชาติ ความมั่นคงของชาติ ประวัติของชาติ การพัฒนาสังคม และชุมชนเข้าไปในหลักสูตร เพื่อเน้นการปลูกฝังอุดมการณ์ให้เกิดความรักชาติ และความภาคภูมิใจในการรับใช้ชาติตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาชั้นสูง โดยวิชาอุดมการณ์ความรักชาติเป็นวิชาที่หน่วยจัดให้นักศึกษาวิชาทหารเรียนทุกชั้นปี ส่วนวิชาการอื่นๆ จะจัดให้เรียนเฉพาะชั้นปีที่ 1 – 3 เท่านั้น

5.5 การนำเรื่องประวัติศาสตร์ชาติไทยมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปลูกฝังให้นักศึกษาวิชาทหารรู้ถึงความยากลำบากของบรรพบุรุษไทย ความเสียสละของบุรพกษัตริราชทุกพระองค์ในการสร้างประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง และสอดแทรกการฝึกทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตวิทยาในวิชาที่เรียน เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำจนเห็นความสำคัญ และตระหนักถึงความเป็นชาติไทย

ข้อเสนอแนะ

จากนโยบายการศึกษาของกองทัพบกที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อปลูกฝังให้กำลังพลมีลักษณะความเป็นผู้นำหน่วยทหาร มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติ และปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดี ตลอดจนมีอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งมีศรัทธา และยึดมั่นต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ ความสามารถที่ได้จากการศึกษาไปปฏิบัติงานได้จริง รวมทั้งให้สอดแทรกเนื้อหา/รายวิชาที่มีความสำคัญ และจำเป็นต่อสถานการณ์ในขณะนั้นเข้าไปในหลักสูตรได้แก่ วิชาว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, การปลูกฝังอุดมการณ์และความรักชาติ, การต่อต้านการก่อการร้าย, การป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ เป็นต้น และนโยบายเฉพาะที่มีต่อหน่วยในกองทัพบก ให้หน่วยฝึกศึกษาดำเนินการปลูกฝังนักศึกษาวิชาทหารให้มีความเชื่อมั่น และมีทัศนคติที่ดีต่อกองทัพ มีความรู้ความสามารถที่จะเข้ามารับใช้ประเทศชาติในฐานะกำลังพลสำรอง และมีความสมัครใจเมื่อมีการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหารในยามปกติ หรือการระดมพลในยามสงคราม ทั้งนี้จะต้องปลูกฝังให้มีความเชื่อมั่นว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพบก และถือว่าเป็นสมาชิกหนึ่งของกองทัพบก

การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น มีองค์ประกอบหลายประการ อาทิ นโยบายของหน่วยฝึกศึกษาต้องมีความชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกองทัพบก มีแนวทางและวิธีการในการนำนโยบายมาปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการ มีการมอบหมายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีประสิทธิภาพ หรือมีคุณสมบัติที่เหมาะสม หรือมีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง เป็นต้น จากผลการศึกษาวิจัยข้อมูลการดำเนินการมีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามมีปัจจัยบางประการที่อาจส่งผลต่อการประสบผลสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวจึงขอเสนอแนะดังนี้

1. จากการสัมภาษณ์เกี่ยวความเข้าใจในนโยบายการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหาร พบว่าในระดับครูฝึกหลายท่านมีความเข้าใจในเรื่องนโยบายการปลูกฝังเพียงเล็กน้อย แต่เข้าใจเอาเองว่าอุดมการณ์ความรักชาติเป็นสิ่งที่ทหารทุกคนมีอยู่ และต้องปลูกฝังให้กับนักศึกษาวิชาทหารไปเองโดยอัตโนมัติ ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลต่อการดำเนินการตามนโยบายในด้านอื่นๆ ต่อไปได้ ผู้บังคับบัญชาจึงควรตระหนัก และให้ความสำคัญในเรื่องของการมอบนโยบายที่ชัดเจน และมีการชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานต่อไป

2. หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ควรมีการคัดเลือกครูฝึกที่มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติดี มีประสบการณ์ และเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพ และควรมีการอบรมครูผู้ฝึกให้มีศิลปะ มีเทคนิคในการฝึก เพื่อทำให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความสนุกเพลิดเพลินไปกับการฝึก แล้วยังสามารถสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความรัก ความสามัคคี และชอบในการได้เข้ามาศึกษาวิชาทหาร

3. ในการปลูกฝังทัศนคติให้เกิดความรักชาติ ครูฝึกพึงหลีกเลี่ยงการอบรมอย่าให้เกิด “เชื้อชาตินิยม” ขึ้น เพราะอาจเกิดผลในทางทำให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีในประเทศได้

4. หน่วยฝึกควรจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ และเครื่องช่วยฝึกให้ทันสมัย และเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เข้ารับการศึกษา อันจะเป็นปัจจัยเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความภาคภูมิใจ และมั่นใจในศักยภาพของกองทัพมากขึ้น ส่งเสริมให้ทัศนคติการปลูกฝังทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ

5. ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับหน่วยฝึกศึกษานักศึกษาวิชาทหารแห่งอื่น ทั้งในและส่วนภูมิภาค เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ให้กับนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อประเทศชาติต่อไป

6. ความมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษาวิชาทหารโดยตรง เพื่อประเมินผลว่าการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติที่หน่วยฝึกดำเนินการมานั้น ทำได้ถูกต้อง และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และความเชื่อของนักศึกษาวิชาทหารในเรื่องอุดมการณ์ความรักชาติหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2516.
- กระมล ทองธรรมชาติ. อุดมการณ์รักชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม. พัฒนาการวัยรุ่นและบทบาทครู. เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2527.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2538.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- จุมพฏ เลขาพันธ์. “ลัทธิชาตินิยมในประเทศไทย ศึกษานโยบายชาตินิยมของไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- นิพนธ์ บรรพตเสต, พ.อ., “แนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่เรียนรักษาดินแดนเข้าเป็นทหารกองประจำการ ของกองทัพบก”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, 2557.
- ประกาศิต อรดี, พ.อ., “แนวทางการแก้ไขปัญหาการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร ปีการศึกษา 2552 ของมณฑลทหารบกที่ 24”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, 2553.
- สมภพ ไทยพีระกุล, พ.อ., “แนวทางการพัฒนาระบบการผลิตกำลังพลสำรองของกองทัพไทย”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, 2554.

กฎหมาย

- “พระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 79 ก, 31 กรกฎาคม 2560.
- “พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 71, 16 กุมภาพันธ์ 2497, ตอนที่ 13.
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503”, ราชกิจจานุเบกษา. 12 เมษายน 2503, หน้า 1- 4.
- “พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 132, 30 ธันวาคม 2558, หน้า 5 – 14
- “กิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ.2559”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133, 23 กันยายน 2559, หน้า 5 – 9.
- “ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ.2559”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133, 17 ตุลาคม 2559, หน้า 57 - 63

เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์

- กำลังพลทหารบก, กรม, “หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารกองทัพบก พ.ศ.2549”. 2548.

ปลัดกระทรวงกลาโหม, สำนักงาน. “แผนแม่บทพัฒนาการพัฒนาระบบกำลังสำรองของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2555 – 2559”. 2554.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564”. 2560.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

จิราวรรณ ใจเพิ่ม. “กระบวนการพัฒนาหลักสูตร”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.gotoknow.org/posts/542222>. 2 กุมภาพันธ์ 2558.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พินเอก อภิชัย วิไลเนตร
วัน เดือน ปีเกิด	9 พฤศจิกายน 2506
การศึกษา	สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมตอนปลาย โรงเรียนเตรียมทหาร สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโทในสาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงานโดยย่อ

ผบ.มว.ร้อย.ฝึก ร.31 พัน.2 รอ.
 ผบ.มว.กรม นนร.รอ.รร.จปร.
 ผบ.มว.อาวุธหนัก ร้อย.สสท.ร.31 พัน.2 รอ.
 รอง ผบ.ร้อย.อวบ.ร.31 พัน.2 รอ.
 ผบ.ร้อย.อวบ.ร.31 พัน.2 รอ.
 ผยก.ร.31 รอ.
 รอง ผบ.ร.31 พัน.1 รอ.
 ผช.หน.ฝชว.พล.1 รอ.
 หน.ฝชว.พล.1 รอ.
 หน.ฝ่ายสรรพกำลัง มทบ.13
 ผบ.ศฝ.นศท.มทบ.13
 เสธ.มทบ.13
 เสธ.มทบ.18
 รอง ผบ.มทบ.18

ตำแหน่งปัจจุบัน รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 18

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ
ผู้วิจัย พันเอก อภิชัย วิไลเนตร หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 62
ตำแหน่ง รองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 18

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การฝึกนักศึกษาวิชาทหารหรือที่นิยมเรียกกันว่า รด. ย่อมาจาก รักษาดินแดน นั้นเป็นการฝึก เพื่อผลิตกำลังพลสำรองในระดับผู้บังคับบัญชาของกองทัพ ซึ่งมีทั้งประเภท นายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน เพื่อใช้เสริมกำลังให้กับกองทัพในยามสงคราม โดยรับสมัครจากนักเรียน นักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าขึ้นไป การศึกษา วิชาทหารจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ชั้นปี มีการกำหนดหลักสูตร การฝึก กำหนดให้นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 และ 2 จะต้องมีความรู้วิชาทหารเบื้องต้น สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งลูกแถวได้ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 จะต้องมีความรู้วิชาทหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้บังคับหมู่ได้ นักศึกษาวิชาทหารในชั้นปีที่ 4 และ 5 จะต้องมีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธีสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้บังคับหมวดและผู้บังคับหมวดได้ตามลำดับ ในการฝึกของนักศึกษาวิชาทหารนั้นจะประกอบไปด้วยการฝึกภาคปกติและการฝึกภาคสนาม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงอยากจะศึกษาแนวทางการพัฒนานักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศด้วยเป้าหมายการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้เป็นทั้งกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพและเยาวชนที่ได้ออกสู่สังคม แต่ก็ต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์และมีความทันสมัย นำมาสู่การปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ที่จะเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2562 โดยปรับปรุงเฉพาะการฝึกภาคที่ตั้งปกติในห้องเรียน 80 ชั่วโมง แต่การฝึกภาคสนามยังคงเนื้อหาและขอบเขตการฝึกเดิม ทั้งนี้ ปรับลดสัดส่วนวิชาทหารจากเดิมร้อยละ 70 เหลือร้อยละ 55 และปรับเพิ่มวิชาทั่วไปจากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 45 ซึ่งวิชาที่เพิ่มเข้ามา คือประวัติศาสตร์ชาติไทย, สถาบันพระมหากษัตริย์, บทบาททหารกับความมั่นคง, ปฐมพยาบาล, บรรเทาสาธารณภัย, วิชาผู้นำ และจิตอาสา เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเวลาและเนื้อหา เนื่องจากบางวิชาสามารถนำไปเรียนรู้ในภาคสนาม เช่น วิชาอาวุธศึกษา รวมทั้งจะปรับกระบวนการเรียนการสอน ให้นักศึกษาวิชาทหารมีส่วนร่วมมากขึ้นโดยมีระบบ Active Learning ทั้งการค้นคว้าหาข้อมูล และแก้ปัญหาตามเงื่อนไขสถานการณ์ต่างๆ ภายใต้การทำงานเป็นทีมและเชื่อมโยงการใช้สื่อโซเชียลในเชิงสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททั่วไปเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลในการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารต่ออุดมคติกับสถาบันหลักของชาติและความมั่นคงของประเทศ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาวิชาทหารโดยเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานความมั่นคงของประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยจะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ โดยจะศึกษาลักษณะหลักสูตรการศึกษาวิชาที่ผ่านมาโดยการเปรียบเทียบจากหลักสูตรวิชาทหารปีก่อน ๆ ตลอดจน เทคโนโลยีสารสนเทศและปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษาของไทยในยุคปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานตามที่รัฐบาลได้ตั้งนโยบายไว้ ซึ่งรวมไปถึงการศึกษาวิจัยทั้ง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และรวมถึงนโยบายมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับเรื่องนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูล
  - 1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์จากผู้ปฏิบัติหน้าและผู้ที่เกี่ยวข้องควบคุมดูแลในการดำเนินการเรียนการสอนหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร รวมไปถึงผู้ที่เคยผ่านการปฏิบัติและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ
  - 1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยการศึกษาจากตำราและเอกสารต่าง ๆ
2. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่างๆ
3. การนำเสนอข้อมูล โดยนำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากการวิจัย ข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยของผู้ปฏิบัติและทำหน้าที่ในการบริหารจัดการควบคุมดูแลหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในการทำวิจัยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารกับความมั่นคงของประเทศ โดยบริบททั่วไปเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลในการพัฒนาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารต่ออุดมคติกับสถาบันหลักของชาติและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านสถานะและสภาพของสังคม ซึ่งหน่วยงานได้พิจารณาสร้างหลักสูตรขึ้นมา เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นๆ เพื่อให้ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการนั้น ๆ แต่จากสภาพแวดล้อมที่

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การปรับปรุงหลักสูตรที่ไม่ทันสมัยต่อหลักสูตรการสอนประกอบการบริหารจัดการในหน่วยงานที่รับผิดชอบมีการปรับเปลี่ยนและไม่ต่อเนื่องกับการดำเนินงาน

2. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า เป็นปัญหาสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของตัวบุคคลของผู้รับผิดชอบในหลักสูตรและตัวผู้กำหนดนโยบาย เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์และแบบแผนในการเรียนการสอนอยู่บ่อยครั้ง ประกอบการสถานการณ์จากภายนอกเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ในการกำหนดหลักสูตรอยู่เสมอ ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ซึ่งผลดีจะทำให้เกิดหลักสูตรที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์แต่ผลเสียถ้ากำหนดไม่ถูกจุดหรือเป้าหมายที่วางไว้จะทำให้ผลของการสอนให้กับนักศึกษาวิชาทหารผิดเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ด้านการคัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะต้องนำมาสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการ พบว่า เป็นผลสืบเนื่องกับนโยบายและแผนโดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ออกมา จึงทำให้มีผลกับเนื้อหาและวิชาที่จะดำเนินการสอน ซึ่งเหตุนี้ทำให้เกิดความผิดพลาดหรืออาจจะทำให้เกิดการผิดวัตถุประสงค์ในการสอนได้ ซึ่งในลักษณะวิชาที่สอนนั้นจะเน้นไปในทางการทหารซะส่วนทำให้อาจจะเกิดความเบื่อหน่ายของนักศึกษาวิชาทหาร เพราะตัวของนักศึกษาวิชาทหารเป็นบุคคลพลเรือน โดยจุดประสงค์สำคัญที่มาเรียนคือการไม่ยอมยกเกณฑทหาร ดังนั้นจึงเรียนขอแบบผ่านไปที หรืออาจจะมึนักเรียนบ้างส่วนที่ชอบในด้านการทหารแต่ไม่ยอมยกเป็นทหาร เพราะฉะนั้นทางด้านผู้รับผิดชอบควรต้องตระหนักให้มากในการเนื้อหาและหลักสูตรที่จะทำดำเนินการสอน เพราะจะทำให้เกิดทัศนคติทั้งดีและไม่ดีต่อสภาพหน้าได้

4. ด้านบุคลากร ผู้ที่จะมาทำการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ควรจะมีความรู้ความเข้าใจในโลกสมัยใหม่ เพราะโดยส่วนใหญ่ผู้สอนจะเป็นผ่านหลักสูตรการทหารเป็นหลักและเป็นทหารอาชีพ จึงทำให้การสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักศึกษาวิชาทหารที่เป็นพลเรือนนั้น ลักษณะการสอนจะเป็นทหารสอนหรือออกคำสั่งเป็นหลักทำให้นักเรียนนักศึกษาเกิดความหรือรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรกับหลักสูตร ซึ่งจากปัญหานี้ควรจะให้มีการฝึกอบรมผู้สอนหรือบุคลากรที่จะทำการสอนเสียก่อนโดยต้องให้ออกไปศึกษาภายนอก ซึ่งมีใช้หลักสูตรของภาคทหารเพื่อเป็นการให้ตัวบุคลากรเกิดกระบวนการในด้านความคิดและทำการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาวิชาทหาร จะส่งผลดีต่อการเรียนการสอนและทำให้เข้าใจถึงตัวของนักเรียนนักศึกษาวิชาทหารนั้นได้ดี

5. แนวทางในการพัฒนาเพื่อดำเนินการตามนโยบายการศึกษาของกองทัพบกใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติต่อความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหาร ผลการศึกษาพบว่า มีนโยบายในการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหารที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกองทัพบกที่ชัดเจน โดยกำหนดไว้ในนโยบายทั่วไปของหน่วย คือ “ต้องปลูกฝังอุดมการณ์ในความเสียสละเพื่อประเทศชาติ เพื่อศาสนา เพื่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และเพื่อประชาชน เสริมสร้างให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย มีความเป็นผู้นำ มีอุดมการณ์ความรักชาติ มีจิตสำนึกที่ดีต่อบ้านเมือง รวมทั้งการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งทหารประจำการ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่างๆ นอกจากการปลูกฝังในเรื่องการเสียสละแล้ว ยังต้องเน้นย้ำให้เยาวชนทุกคนมีความรัก ความสามัคคีของความเป็นไทย”

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น มีองค์ประกอบหลายประการ อาทิ นโยบายของหน่วยฝึกศึกษาต้องมีความชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกองทัพบก มีแนวทางและวิธีการในการนำนโยบายมาปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการ มีการมอบหมายงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีประสิทธิภาพ หรือมีคุณสมบัติที่เหมาะสม หรือมีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง เป็นต้น จากผลการศึกษาวิจัยข้อมูลการดำเนินการมีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามมีปัจจัยบางประการที่อาจส่งผลต่อการประสบผลสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวจึงขอเสนอแนะดังนี้

1. ความเข้าใจในนโยบายการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหาร พบว่าในระดับครูฝึกหลายท่านมีความเข้าใจในเรื่องนโยบายการปลูกฝังเพียงเล็กน้อย แต่เข้าใจเอาเองว่าอุดมการณ์ความรักชาติเป็นสิ่งที่ทหารทุกคนมีอยู่ และต้องปลูกฝังให้กับนักศึกษาวิชาทหารไปเอง โดยอัตโนมัติ ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลต่อการดำเนินการตามนโยบายในด้านอื่นๆ ต่อไปได้ ผู้บังคับบัญชาจึงควรตระหนัก และให้ความสำคัญในเรื่องของการมอบนโยบายที่ชัดเจน และมีการชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานต่อไป

2. หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ควรมีการคัดเลือกครูฝึกที่มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติดี มีประสบการณ์ และเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติให้กับนักศึกษาวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพ และควรมีการอบรมครูฝึกให้มีศิลปะ มีเทคนิคในการฝึก เพื่อทำให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความสนุกเพลิดเพลินไปกับการฝึก แล้วยังสามารถสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความรัก ความสามัคคี และชอบในการได้เข้ามาศึกษาวิชาทหาร

3. ในการปลูกฝังทัศนคติให้เกิดความรักชาติ ครูฝึกพึงหลีกเลี่ยงการอบรมอย่าให้เกิด “เชื้อชาตินิยม” ขึ้น เพราะอาจเกิดผลในทางทำให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีในประเทศได้

4. หน่วยฝึกควรจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ และเครื่องช่วยฝึกให้ทันสมัย และเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารที่เข้ารับการฝึก อันจะเป็นปัจจัยเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในศักยภาพของกองทัพมากขึ้น ส่งเสริมให้ทัศนคติการปลูกฝังทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ

5. ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับหน่วยฝึกศึกษานักศึกษาวิชาทหารแห่งอื่น ทั้งในและส่วนภูมิภาค เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ให้กับนักศึกษาวิชาทหารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อประเทศชาติต่อไป

6. ความมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษาวิชาทหารโดยตรง เพื่อประเมินผลว่าการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติที่หน่วยฝึกดำเนินการมานั้น ทำได้ถูกต้องและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และความเชื่อของนักศึกษาวิชาทหารในเรื่องอุดมการณ์ความรักชาติหรือไม่อย่างไร